

TYSTNADSPLIKT
OCH SEKRETESS
I SVENSKA KYRKANS
ARBETE

Biskopsmötet 2000

Reviderad upplaga 2004

TYSTNADSPLIKT
OCH SEKRETESS
I SVENSKA KYRKANS
ARBETE

Biskopsmötet 2000
Reviderad upplaga 2004

Utgiven av Biskopsmötet
Produktion: Intellecta Uppsala
Tryck: Intellecta Tryckindustri, Solna 2004

 MILJÖMÄRKT Trycksak 341077

Innehåll

Inledning	7
Uppdrag och förtroende	9
Historisk bakgrund	9
Offentlighet och sekretess	10
Lagar och förordningar	11
<i>Meddelarfrihet</i>	12
<i>Anmälningsskyldighet</i>	13
Kyrkoordningen	16
<i>Offentlighet för handlingar</i>	16
<i>Handläggning av begäran om att få ta del av handling</i>	16
<i>Överklagande</i>	17
Sekretess och tystnadsplikt i de nära relationerna	17
Församlingsvårdande verksamhet	18
Präster	20
<i>Absolut tystnadsplikt</i>	21
<i>Jourhavande präst</i>	25
Diakoner	25
<i>Tystnadsplikt för diakoner</i>	25
Församlingspedagoger och fritidsledare	27
<i>Barn- och ungdomsverksamhet</i>	27
Musiker och körledare	28
Frivilliga medarbetare och förtroendevalda	29
<i>Domkapitelsförsäkran</i>	30
Administrativ verksamhet	32
Kyrkobokföringspersonal och sekreterare	32
Telefonister	32
Personaladministration	33
Familjerådgivning	34

Verksamhet som kyrkan sköter på uppdrag av staten	35
Begravningsverksamheten	35
<i>Kyrkobokföringspersonal</i>	36
<i>Kyrkogårdspersonal och kyrkvaktmästare</i>	36
<i>Kyrkomusiker och präst</i>	37
Förvaltning av de kulturhistoriska värdena	38
Kyrklig personal som tjänstgör hos myndigheter eller andra organisationer	39
Sjukhuskyrkan	39
Krishanteringsgrupper	40
Verksamhet vid fängelser	41
Militärpräster	41
Skolkyrkan	42
Handledning	44
Avslutning	46
Bilagor	47
Utdrag ur tryckfrihetsförordningen	47
Utdrag ur rättegångsbalken	54
Utdrag ur brottsbalken	56
Utdrag ur socialtjänstlagen	57
Utdrag ur skollagen	58
Utdrag ur Anmälningsskyldighet om missförhållanden som rör barn, Socialstyrelsen 2004	61
Utdrag ur Kyrkans avtal 01	61

Förord

På förtroende bygger allt arbete i Svenska kyrkan. Kyrkan har sedan generationer fått ta emot människors tillit och förtroende. Detta är en gåva och ett ansvar som vi i Svenska kyrkan tar på allvar och vill vårda.

Dagligen sker många samtal i våra församlingar: i konfirmandgruppen, på kyrkogården, i kyrkan, vid samlingen för daglediga, med barn-timmebarnet ... ja listan kan göras lång.

I människans nöd kan ett samtal i förtroende öppna för evigheten i vardagen. Efter relationsändringen från staten har Svenska kyrkan fortsatt samma syn på såväl den absoluta tystnadsplikten och sekretessen som offentlighetsprincipen. Detta framgår av såväl kyrkoordningen som i vårt kollektivavtal.

Det är en gemensam uppgift att hålla kunskap, erfarenheter och samtal kring dessa frågor levande. Var går gränserna för bikt och enskild själavård? Vilka regler finns vid handledning? Vad är det som gäller när man får veta att någon i barngruppen utsatts för våld? – Och hur förmedlar vi, i all församlingens verksamhet, på ett bra sätt den stora tillgång som tystnadsplikten är?

Biskopsmötet har beslutat ge ut ett reviderat biskopsbrev om tystnadsplikt och sekretess i Svenska kyrkans arbete. Vi vill på nytt lyfta fram det nödvändiga samtalet i medarbetarlag och personalsamtal om dessa frågor. Dessa samtal syftar till att vi alla, anställda och förtroendevalda, skall möta våra medmänniskor på ett pastoralt sätt.

Uppsala i advent 2004

+

KG Hammar
Ärkebiskop

Inledning

Att arbeta inom Svenska kyrkan innebär att ställas inför många olika förväntningar. Trots att människors åsikter om vad som får förekomma i kyrkan och hur det kyrkliga arbetet skall skötas kan vara både mångskiftande och motsägelsefulla, finns dock en entydig förväntan om att man inom kyrkan kan få tala om sitt innersta och veta att det inte lämnas ut till någon annan. Prästens absoluta tystnadsplikt är ett känt begrepp, fast förankrat i människors medvetande. Att den enbart gäller präster i samband med bikt och enskild själavård är inte lika välkänt. Bestämmelser om tystnadsplikt och sekretess i övrigt är relaterade till olika situationer och arbetsuppgifter och gäller inte bara för präster utan också för flertalet övriga medarbetare inom Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan har tidigare som en del av det allmänna omfattats av reglerna i bl.a. tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen. Efter relationsändringen finns flertalet av bestämmelserna om tystnadsplikt och handlingsoffentlighet för kyrkans vidkommande i kyrkoordningen. Den grundläggande inomkyrkliga offentlighetsprincipen finns dock i lagen om Svenska kyrkan. Vittnesförbudet, som gäller präster, regleras i rättegångsbalkens 36 kap. 5 § och har samma giltighet som tidigare. Därutöver finns det i viss speciallagstiftning bestämmelser om tystnadsplikt som kan vara tillämpliga på verksamhet som bedrivs inom kyrkan, t.ex. socialtjänstlagens bestämmelser om tystnadsplikt i familjerådgivning.

Även om det alltså fortfarande är till viss del lagreglerat vad som skall gälla inom kyrkan på detta område finns det en skillnad i fråga om hur olika medarbetargrupperns ansvar bestäms, mellan det som tidigare har gällt för kyrkan som en del av det allmänna och det som nu gäller. Kyrkoordningens bestämmelser om offentlighet och förbud mot att röja uppgifter gäller samtliga medarbetare, men det har inte ansetts juridiskt möjligt att där föreskriva om tystnadsplikt annat än för biskopar, präster och diakoner. Utöver den reglering som finns i kyrkoordningen finns bestämmelser om tystnadsplikt och meddelarrätt i kollektivavtalet, Kyrkans avtal 01. Dessa gäller alla anställda inom Svenska kyrkan. Det ansvar som övriga engagerade, frivilliga medarbetare och förtroendevalda, anförtros i det kyrkliga arbetet kan inte regleras på motsvarande sätt.

Det är ett brett spektrum av ansvar och förtroenden som ges och tas emot i kyrkans liv. Frågan om att iaktta tystnadsplikt eller sekretess på ett riktigt sätt är dock inte enbart en juridisk fråga, som innebär att den som bryter mot gällande bestämmelser kan ställas inför en rättslig process. Det är lika mycket en pastoral fråga, som handlar om kristen människosyn och kristet ansvarstagande.

Biskopsmötet har sett det som sitt ansvar att göra en pastoral tolkning av de regler som gäller och därmed visa på det förhållningssätt som måste vara kyrkans i dessa sammanhang. Förhoppningen är att denna pastorala tolkning kan vara vägledande när bedömningar skall göras i enskilda fall och när beslut i ärenden som rör tystnadsplikt eller handlingsoffentlighet skall prövas enligt den inomkyrkliga ordningen.

Ett pastoralt ansvarstagande förväntas av varje enskild medarbetare. Vad detta konkret innebär är ett tema att gemensamt bearbeta och utvärdera i arbetsgrupper, församlingar och kollegier. På biskopar och domkapitel ligger ett särskilt ansvar att utöva tillsyn över det som sker i de lokala församlingarna och i stiftets verksamhet. I tillsynsuppgiften ingår bland annat råd, stöd och hjälp i rättsliga frågor, utfärdande av församlingsinstruktioner, biskopens visitationer och granskning av hur präster och diakoner utövar sina uppdrag. I samtliga dessa avseenden är frågor om offentlighet, tystnadsplikt och sekretess vitala frågeställningar.

Uppdrag och förtroende

Kyrkans uppdrag är att vara evangeliets budbärare i varje tid och varje aktuell situation. Det är ett på samma gång mångfacetterat och entydigt uppdrag. Evangeliet skall förmedlas och tydliggöras så att människor har möjlighet att ta det till sig. Detta ställer särskilda krav i samband med vissa specifika omständigheter, t.ex. i fråga om tystnadsplikt och sekretess.

Tystnadsplikten är sedan gammalt en självklar del av prästens uppdrag. Under de senaste decennierna har nya arbetsformer och nya medarbetargrupper gett anledning till att frågor ställts kring gränsdragningar för vad och vem som inryms under tystnadsplikten. Detta är som redan sagts frågor som utöver den rent juridiska dimensionen också har en pastoralteologisk dimension.

Svenska folkets förtroende för och förväntan på det arbete som utförs inom Svenska kyrkan är höga och förknippade med etiska värderingar om vad som är rättfärdigt och rättrådigt. Dessa bygger på människors erfarenheter under flera hundra år. Felaktigheter och övergrepp har förekommit och förekommer. Men med hjälp av tydliga ordningar för ansvarstagande i sådana situationer finns förutsättningarna för ett fortsatt förtroende och positiva förväntningar kvar. Det är därför av största vikt att alla medarbetare i församlingar och stift vet vad som förväntas av dem i frågor om offentlighet och sekretess.

Historisk bakgrund

Regler om offentlighet och sekretess finns inom all offentlig rättskipning och förvaltning i det svenska samhället. Offentlighetsprincipen har sina äldsta anor i det som kan kallas förhandlingsoffentlighet, dvs. allmänhetens rätt att närvara vid domstolsförhandlingar och vid sammanträden med beslutande statliga och kommunala församlingar. Ursprunget till den ordningen finns i häradsting och landsting där tingsmenigheten tog del i avgörandet av rättsliga tvister och allmänna angelägenheter. En annan innebörd av offentlighetsprincipen, nämligen allmänhetens rätt att ta del av myndigheternas handlingar, infördes genom vår första tryckfrihetsförordning år 1766.

När det gäller tystnadsplikten har förhållningssättet som sådant sitt ursprung i det kyrkliga sammanhanget. De första antydningarna om tystnadsplikten som företeelse finns från 400-talet, bland annat hos påven Leo I (440–461). Ordningen för bekännelse och bot i fornkyr-

kan var offentlig, men redan i ett tidigt skede talar kyrkofäderna om behovet av att också vända sig till en själasörjare i avskildhet. Det fanns olika meningar i kyrkan huruvida hemliga synder skulle bekännas offentligt eller ej. Tydligt är dock att de teologer som menade att hemliga synder skulle bekännas hemligt, också poängterade prästens skyldighet att i sådana fall iaktta tystnad. Här finns alltså de första incitamenten till den rättsligt reglerade tystnadsplikten för präster.

Den teologiska grunden för att driva kravet på tystnadsplikt var att prästen i försoningens tjänst skulle förmedla Guds förlåtelse, inte fungera som åklagare. Allvaret i uppdraget att inte bryta ”tystlåtenhetens sigill” blev än tydligare i en utveckling där den offentliga boten alltmer kom att försvinna och ersättas av den sakramentala bikten. På 900-talet finns för första gången direkta föreskrifter om straff för den präst som bryter mot tystnadsplikten. Ett sådant brott medförde att prästen skulle avsättas och för resten av livet tvingas leva i landsflykt.

Under de kommande seklerna bekräftades och skärptes ytterligare den allvarliga synen på tystlåtenhetens sigill, så att i 1686 års kyrkolag bestäms straffet för den präst som brutit mot tystnadsplikten till att plikta med sitt liv. Dödsstraffet som påföljd togs bort i 1889 års lag om straff för ämbetsbrott för präst och ersattes med straffet att bli avsatt från sin prästtjänst.

Offentlighet och sekretess

Offentlighetsprincipen är en av de viktigaste grundreglerna för det svenska samhället. Varje enskild medborgares rätt att ta del av offentliga handlingar och information och att få närvara vid t.ex. domstolsförhandlingar och beslutande organs sammanträden hör på ett naturligt sätt samman med ett demokratiskt samhälle och försvaret av de mänskliga rättigheterna. Offentlighetsprincipen är av avgörande betydelse för den enskildes förväntan och förtroende för myndigheter och institutioner. Samtidigt kan den av förklarliga skäl inte gälla utan inskränkningar. Den får därför vika i situationer där det finns ett annat och mer skyddsvärt intresse, t.ex. skyddet för en enskild persons integritet.

Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka med en demokratisk uppbyggnad. Som en del av det allmänna har dess verksamhet i likhet med annan statlig sådan präglats av offentlighet och insyn. När kyrkomötet 1995 tog det principiella beslutet om förändrade relationer till staten poängterades i såväl skrivelser som debattinlägg att Svenska kyrkan

även i fortsättningen skulle vara en demokratiskt uppbyggd kyrka öppen för alla.

Med utgångspunkt i en kristen människosyn är behovet av tydlighet och ansvarstagande i frågor om offentlighet och sekretess ett självklart ställningstagande. Därför har det ansetts angeläget att också i fortsättningen låta en offentlighetsprincip gälla inom Svenska kyrkan med de inskränkningar som är nödvändiga för att uppnå en rimlig balans mellan olika skyddsvärda intressen. Även om principen brukar betecknas ”inomkyrklig”, för att skilja den från offentlighetsprincipen på den statliga sidan, har också den sin grund i lag.

Lagar och förordningar

Bestämmelserna om offentlighet och sekretess, eller förbud att röja uppgifter, inom den kyrkliga verksamheten finns som tidigare nämnts dels i det statliga regelverket, dels i den inomkyrkliga regleringen.

De statliga reglerna som finns i lagar, förordningar eller föreskrifter gäller för de verksamheter som fortsättningsvis är en del av det allmänna, men som staten har anförtrott åt kyrkan att sköta. Dessa är begravningsverksamheten samt användandet och fördelningen av medel inom den kulturminnesvårdande verksamheten. Dessutom föreskrivs i lagen om Svenska kyrkan, i enlighet med det uttryckliga önskemålet från 1995 års kyrkomöte, att det skall finnas en rätt för var och en att också på andra områden inom kyrkan ta del av Svenska kyrkans handlingar, dvs. en inomkyrklig offentlighetsprincip.

Den närmare innebörden och räckvidden av denna offentlighetsprincip finns i kyrkoordningens tolfte avdelning om handlingar och register. I inledningstexten till avdelningen betonas att principen tillämpas för all kyrklig verksamhet ”när det inte är uppenbart att andra intressen väger tyngre”. I samma avdelning anges de undantag som får göras från offentlighetsprincipen och hur man praktiskt skall göra när någon vill ta del av en kyrkans handling. Därutöver finns också särskilda bestämmelser om tystnadsplikt för biskopar, präster och diakoner.

När det gäller tystnadsplikt i övrigt, för övriga anställda samt för biskopar, präster och diakoner i de situationer som ej regleras av kyrkoordningens bestämmelser, gäller kollektivavtalet för anställda inom Svenska kyrkan, Kyrkans avtal 01. I en särskild protokollsanteckning tydliggörs att alla arbetstagare har tystnadsplikt ”avseende personliga och känsliga uppgifter om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider men”.

Kyrkans familjerådgivning samt viss barnverksamhet har en särställning i frågan om vilka regler som gäller, beroende på att socialtjänstlagens och skollagens regler om tystnadsplikt omfattar sådan verksamhet även om den bedrivs under privat huvudman.

Det är viktigt att lägga märke till att de förändringar som har gällt från den 1 januari 2000 främst handlar om på vilket sätt offentlighetsprincipen och undantagen från den regleras, samt vem som har ansvar för att bevaka efterlevnaden och besluta om följderna av eventuella brott mot gällande regler. Någon avgörande skillnad i fråga om innehållet är det däremot inte. Förväntningarna och kraven på kyrkans anställda är lika höga oavsett om det är kyrkoordningen och kollektivavtalet eller lagboken som formulerar dem.

Meddelarfrihet

I tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen regleras meddelarfriheten, som finns för att medborgarna i vissa fall skall kunna lämna ut uppgifter som normalt är sekretessbelagda för publicering utan risk för straff eller andra former av repressalier. I kyrkoordningen finns ingen sådan bestämmelse om meddelarfrihet. Det beror på att kyrkoordningen inte innehåller några bestämmelser om tystnadsplikt annat än för präster, biskopar och diakoner och att dessa avser uppgifter som har anförtrots under bikt och enskild själavård eller själavårdande samtal. För sådana uppgifter är det självklart att någon meddelarfrihet inte kan gälla. Även på det statliga området gäller att vissa tystnadsplikter bryter meddelarfriheten.

Då kyrkoordningen inte har någon bestämmelse om meddelarfrihet har det i kollektivavtalet, Kyrkans avtal 01, tillfogats en protokollsanmärkning om meddelarrätt. Där sägs att det för anställda inom Svenska kyrkan skall ”gälla en yttrande-, tryck- och meddelarfrihet motsvarande den som gäller för offentliganställda enligt RF, TF och YGL”. Det är självklart att Svenska kyrkan skall präglas av öppenhet och förtroende, såväl inom den egna verksamheten som utåt i samhället och i relation till de kyrkotillhöriga. Det måste finnas utrymme för anställda och medarbetare att framföra sina åsikter, även kritiska sådana, och dryfta problem utan att riskera att drabbas av repressalier. Utifrån en sådan grundhållning är det samtidigt viktigt att samtala om vad lojaliteten mot det gemensamma uppdraget kan innebära, t.ex. i fråga om när en medarbetare bör eller inte bör lämna ut uppgifter till media om en konflikt i församlingen.

Den statliga regleringen av meddelarfriheten gäller den del av verksamheten som kyrkan sköter på statens uppdrag, dvs. begravningsverksamheten samt användandet och fördelningen av medel inom den kulturminnesvårdande verksamheten.

Anmälningsskyldighet

Barnens rätt till en trygg uppväxt och samhällets ansvar för att bidra till detta har de senaste decennierna blivit tydligt i lagstiftningen. Även i kyrkoordningen poängteras det särskilda ansvaret för barnen. I inledningstexten till det första kapitlet sägs att:

I kristen tro intar barnen en särställning och de behöver därför särskilt uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet.

I arbetet med barn och ungdomar är det viktigt att det finns trygghet kring frågor om vilken information som får lämnas ut till vem och att det finns sekretess för viss sorts uppgifter. Det är lika viktigt att veta och att kunna lita på att den som upptäcker att ett barn eller en ungdom far illa anmäler detta för att barnet eller den unge skall kunna få hjälp.

Socialtjänstlagen (2001:453) SoL föreskriver i 14 kap. 1 §:

Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden.

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Detta gäller även dem som är anställda hos sådana myndigheter. Sådan anmälningsskyldighet gäller också dem som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som berör barn och unga eller annan yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område. För familjerådgivning gäller i stället vad som sägs i tredje stycket.

De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet.

Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i andra stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter

som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av skydd.

Med barn avses enligt 1 kap. 2 § socialtjänstlagen varje människa under 18 år.

Lagstiftarens syn på Svenska kyrkan har i vissa avseenden förändrats i samband med relationsförändringen. Tidigare var Svenska kyrkans församlingar och stift kyrkliga kommuner och omfattades därmed, som en del av det allmänna, av den offentlighetsregleringen. Idag är förhållandet annorlunda och förväntningarna på Svenska kyrkan och hennes medarbetare är delvis förändrade. Det har sedan sekelskiftet inte varit helt klart vad som gäller för Svenska kyrkans medarbetare i fråga om anmälningsskyldighet. Från Svenska kyrkans sida har det i många sammanhang uttalats att anmälningsskyldigheten även fortsättningsvis skall gälla, eftersom det är en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som berör barn och unga som Svenska kyrkan har. Men i en av Socialstyrelsen i januari 2004 utgiven handbok, Anmälningsskyldighet om missförhållanden som rör barn, definieras vad som i 14 kap. 1 § SoL avses med enskild verksamhet. Där sägs att eftersom Svenska kyrkans verksamhet inte bedrivs i förvärvssyfte omfattas Svenska kyrkan och hennes anställda endast av rekommendationen i första stycket i paragrafen.

Undantaget är den barn- och ungdomsverksamhet med kyrklig huvudman som drivs med tillstånd av länsstyrelse eller kommun. Sådan verksamhet har anmälningsskyldighet enligt andra stycket i paragrafen. Det innebär att en medarbetare som har tystnadsplikt enligt skollagen och inte ”obehörigen” får röja uppgifter också har anmälningsskyldighet enligt socialtjänstlagen. Anmälningsskyldigheten går alltså före tystnadsplikten i sådana situationer. Även i kyrkoordningen regleras att en lagstadgad uppgiftsskyldighet tar över en förbudsregel (Kyrkoordningen 54 kap. 14–16 §§). På så sätt uppkommer ingen konflikt mellan kyrkoordning och lag.

Att lagstiftningen inte längre ställer samma krav på oss som kyrka innebär att vi själva istället behöver aktivt lyfta fram vårt ansvar i detta avseende. Jesus ger barnet en särställning vilket visar på det ansvar vi som enskilda kristna och kyrka har i relation till alla barn. Även kyrkoordningen vill uttrycka detta genom den skrivning som finns i inledningstexten till portalparagrafen. Vi biskopar menar att det måste vara självklart att den som i sitt uppdrag som medarbetare i Svenska kyrkan får kännedom om sådana missförhållanden som socialtjänstlagen refe-

rerar till skall anmäla dessa till socialnämnden. Det bör som gäller Svenska kyrkans medarbetare måste enligt vårt sätt att se i praktiken innebära ett skall. Att det kan finnas svårigheter förknippade med en sådan anmälan är vi väl medvetna om. Vi kan dock inte behandla dem här. Sådana frågor bör bearbetas i fortbildningar och medarbetarsamlingar, då ovan nämnda handbok kan vara ett material att utgå från.

När ett barn berättar att pappa och mamma bråkar och slåss är det oftast ett rop på hjälp, även om berättelsen framförs med en tuff och hård attityd. Andra barn säger kanske ingenting, men ger ändå tydliga signaler om att livet är otryggt och hotfullt på något sätt. Konfirmander och övriga ungdomar befinner sig i ett skede i livet då saker ofta sätts på sin spets. Mitt i detta kan antydningar om att allt inte står rätt till ges. Alla sådana signaler, särskilt om de antyder möjliga sexuella övergrepp, är kyrkans medarbetare skyldiga att ta på allvar. I de situationer som det här kan vara fråga om måste man klart och tydligt stå på barnens sida. Det gäller såväl då barnet står i centrum för handlingen, som då det försummas p.g.a. vuxnas konflikter eller bristande ansvar. Om en bedömning av den individuella situationen visar på något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd, är det medarbetarnas ansvar att anmäla detta. Detta ansvar vill vi lägga på alla medarbetare, präster, diakoner, pedagoger, musiker och övriga församlingsmedarbetare.

Präster och diakoner har ett särskilt ansvar eftersom tystnadsplikt är förknippat med deras uppdrag. Ansvaret att anmäla missförhållanden bryter inte tystnadsplikten. Men tystnadsplikten hör hemma endast i specifika situationer, bikt och enskild själavård för präster respektive själavårdande samtal för diakoner. Det är viktigt att tystnadsplikten inte blir ett medel för att undandra sig anmälningsskyldigheten. Präster och diakoner måste alltså för egen del och för andras söka klargöra i vilka situationer tystnadsplikten gäller. Om en präst eller diakon i ett samtal under tystnadsplikt får kunskap om sådana missförhållanden som borde anmälas till socialnämnden finns ändå ansvaret att söka andra vägar. För prästen återstår endast möjligheten att försöka förmå personen att själv ta de kontakter som kan behövas. Diakonens tystnadsplikt får brytas om personen i fråga medger att uppgiften lämnas ut. Här kan det alltså handla om att övertyga personen om allvaret och ansvaret i situationen och samtidigt att själv kunna vara medagerande. Tystnadsplikten bryts också om diakonen åläggs att uttala sig under ed eller om det föreligger uppgifts-, informations- eller anmälningsskyl-

dighet enligt lag. Det senare gäller endast i den verksamhet som bedrivs med tillstånd av kommun eller länsstyrelse (se ovan).

Kyrkoordningen

Offentlighet för handlingar

Den inomkyrkliga huvudregeln om offentlighet för handlingar samt definitionen av begreppet handling återfinns i kyrkoordningens 53 kap.

3§ *Rätten att ta del av Svenska kyrkans handlingar avser var och en, oberoende av kyrkotillhörighet.*

Offentlighetens omfattning är som framgår på inget sätt förändrad i jämförelse med den statliga regleringen. Alla har rätt att ta del av Svenska kyrkans handlingar, oavsett om man tillhör Svenska kyrkan eller ej.

Handläggning av begäran om att få ta del av handling

För att offentlighetsprincipen skall fungera på ett riktigt sätt finns bestämmelser för handläggningen av sådana ärenden. En begäran om att få ta del av eller att få en utskrift eller en kopia av en handling skall behandlas skyndsamt och någon avgift utöver kostnader för kopiering, porto och postförskott får ej tas ut (9§ resp. 8§). Om den minsta tveksamhet beträffande behovet av sekretess för viss del av eller en hel handling finns, får man vänta med att lämna ut den tills ett beslut i frågan är taget.

Ansvar för beslut om att lämna ut en handling ligger hos den juridiska person som förvarar handlingen, det vill säga församlingen, samfälligheten eller stiftet. I praktiken är det i allmänhet den medarbetare inom vars ansvarsområde ligger att tillmötesgå sådana önskemål, som beslutar. Finns det någon tveksamhet, eller om hon eller han anser att ett utlämnande inte får ske, skall ärendet överlämnas till den juridiska personen för beslut, om den som vill ta del av handlingen begär det. Eftersom ett sådant överlämnande är en förutsättning för att få ett beslut som kan överklagas, skall den enskilde också informeras om möjligheten att överklaga för att kunna ta till vara sin rätt.

Med juridisk person avses i detta sammanhang församlingen, samfälligheten eller stiftet vilket i praktiken innebär kyrkorådet på församlingsnivå och kyrkonämnd respektive stiftsstyrelse på samfällighetsrespektive stiftsnivå. Det kan dock vara lämpligt att besluta om en delegationsordning som tydliggör vem som är ansvarig för vilka handlingar. Eftersom handlingar kan innehålla känsliga uppgifter, utan att för den skulle höra till den enskilda själavården, är det viktigt att så-

dana beslut får fattas av någon som är väl förtrogen med de uppgifter som kan förekomma. En delegationsordning kan t.ex. överlämna åt kyrkoherden eller en annan anställd att fatta beslutet.

Om beslutet blir ett avslag på begäran att ta del av en handling skall detta meddelas skriftligt. Till beslutet skall fogas information dels om vilka hindren mot utlämnandet är, dels att det finns möjlighet att överklaga beslutet.

Överklagande

Överklagande av t.ex. ett kyrkoråds beslut att inte lämna ut en handling skall göras hos domkapitlet och dess beslut kan i sin tur överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd. Nämndens beslut är dock slutgiltigt och kan inte överklagas. Motsvarande gäller för kyrkonämnds- och stiftsstyrelsebeslut.

Sekretess och tystnadsplikt i de nära relationerna

Det ansvar för att på rätt sätt iaktta sekretess och tystnadsplikt som åvilar varje medarbetare är ett individuellt ansvarstagande. Det innebär alltså att t.ex. två präster som båda har tystnadsplikt inte kan dela med varandra det som för var och en av dem ligger under tystnadsplikten.

När två personer som är gifta med varandra eller på annat sätt står i en nära relation till varandra tjänstgör i samma församling finns det anledning att särskilt tänka igenom vad bestämmelserna om sekretess och tystnadsplikt betyder i vardagslivet. Det kan ibland vara svårt att se var gränsen går mellan arbetstid och fritid för par som tjänstgör på samma arbetsplats. Kanske är det så att planering och utvärdering av arbetsuppgifter dominerar samtalen vid middagsbordet. Att man i en sådan relation kan vara mer utsatt för risken att röja något som innebär en överträdelse mot sekretessen måste därför alla parter vara uppmärksamma på.

Efter denna genomgång av de grundläggande principerna kommer vi nu att behandla de olika verksamhetsområden och medarbetargrupper som är berörda i respektive sammanhang.

Församlingsvårdande verksamhet

Församlingsvårdande verksamhet skulle kunna sättas som huvudrubrik för allt det arbete som utförs i församlingarna. Här behövs vaktmästare och husmor, sekreterare och präst, diakon och barntimmeledare, musiker och pedagog. Alla kyrkans medarbetare, oavsett tjänst och titel, bidrar till den församlingsvårdande verksamheten. Även om t.ex. den administrativa verksamheten och begravningsverksamheten i det följande beskrivs under egna rubriker är de självklart också delar av församlingens gemensamma uppdrag.

Den församlingsvårdande verksamheten omfattar alltså många skiftande arbetsformer och aktiviteter i relation till ett stort antal olika målgrupper. I enskilda samtal, konfirmandgrupper, gudstjänster och församlingsaftnar möts människor med en förväntan om att det som sker i de sammanhangen präglas av respekt och tillit. Denna förväntan finns inte i första hand därför att man vet att det finns en lag som reglerar sekretessen, utan det är ett förhållningssätt som naturligen förknippas med kyrkans arbete och budskap.

I inledningstexten till kyrkoordningens tolfte avdelning slås fast att människor som deltar i församlingens verksamhet måste kunna lita på att uppgifter om deras personliga förhållanden inte förs vidare. Den inomkyrkliga offentlighetsprincipen balanseras här med bestämmelser om undantag från offentlighet med hänsyn till olika intressen.

Kyrkoordningen 54 kap. 2 §:

I kyrkans församlingsvårdande verksamhet gäller förbud mot att röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider men.

Bestämmelsens formulering innebär att det i dessa fall råder ett starkt skydd för personliga uppgifter. Endast om det står klart att ett utlämnande inte kan skada får uppgiften lämnas ut. Man brukar säga att det i dessa fall finns en presumtion för att inte lämna ut uppgifter. Någon entydig förteckning över vilka dessa uppgifter är kan inte tas fram, utan en bedömning måste göras från fall till fall. Om det skulle förekomma uppgifter om t.ex. psykisk sjukdom, omyndighet eller att ett barn med stöd av socialtjänstlagen har placerats i familjehem är dessa i allmänhet sekretessbelagda. Uppgifter om en persons adress och telefon får däremot endast i undantagsfall hållas hemliga.

Vi kan konstatera att en sådan bedömning kan leda till olika resultat

i olika tider. 1989 begärde en person att få ta del av en uppgift om vem som var far till ett barn, men pastorsämbetet och kammarrätten avlog begäran med hänvisning till sekretesslagen. När beslutet överklagades till regeringsrätten återremitterades ärendet för en mer grundläggande bedömning av vilken skada, ”men”, som skulle drabba den enskilde om uppgiften lämnades ut. Regeringsrätten menade att endast det faktum att någon är född utom äktenskapet eller är förälder till ett utom-äktenskapligt barn inte var tillräcklig grund för att hålla en sådan uppgift hemlig. Förändringar i det sociala normsystemet gör att de värderingar som ligger till grund för beslut om vad som skall vara sekretessbelagt inte är desamma över tid. (Exemplet är hämtat från Collmar, Nordström, Sekretess inom kyrkan. Verbum 1994.)

Detta förbud till förmån för en enskild hindrar inte att personen själv tar del av uppgifterna i en sådan handling. Den person som uppgifterna gäller kan också häva förbudet så att andra får ta del av uppgifterna.

Som en kyrkans medarbetare har man alltid att leva upp till bestämmelsen i kyrkoordningen. Dessutom är det viktigt att vara medveten om att för vissa delar av den församlingsvårdande verksamheten gäller särskilda regler i skollagen, se nedan. Parallellt med detta finns ansvaret att för barnens skull anmäla till socialnämnden när en misstanke om missförhållanden uppkommer, se ovan. Förhållningssättet grundat på öppenhet och respekt för den enskildes integritet måste vara desamma för alla kyrkans medarbetare och för den enskilda medarbetaren i varje situation, även om det alltså i vissa fall kan vara olika regler som gäller för de olika situationerna.

Vissa medarbetare har därutöver ett särskilt ansvar i fråga om tystnadsplikt. Ibland kan praktiska omständigheter göra det särskilt angeläget att tydliggöra vad som gäller, både för medarbetare och andra berörda. I konfirmandarbetet används på många håll en dagbok, där konfirmanden och konfirmandledaren för en dialog utifrån de tankar, frågor och upplevelser som konfirmanden tar upp. Det handlar alltså om självvård i skriftlig form. Så länge konfirmandledaren också är prästen behöver ingen tveksamhet kring tystnadsplikten finnas. Men i många församlingar finns en stor grupp, ofta unga, konfirmandmedhjälpare. När dessa tilldelas ansvar för dagbokskontakten med enskilda konfirmander, måste såväl konfirmander som medhjälpare vara helt på det klara med vilka förväntningar och vilket ansvar som det är möjligt att ha i just det sammanhanget.

I den församlingsvårdande verksamheten är själavården en viktig del. Alla medarbetare kan förväntas ha en önskan om att få möjlighet till enskild själavård. Viktigt är då att det finns en medvetenhet om att ingen bör be sin kollega eller chef att också gå in i själavårdarrollen. Även om det kan innebära praktiska komplikationer är det bättre att söka sin själavårdare i en annan församling.

Präster

Den medarbetargrupp som oftast associeras med tystnadsplikten är prästerna. På dem ställs krav och förväntningar om tystnadsplikt av olika grad. Deras särskilda ansvar i samband med bikt och enskild själavård är unikt och gäller i specifika situationer. När den uppgift prästen står i inte kräver absolut tystnadsplikt gäller kollektivavtalet Kyrkans avtal 01 och Kyrkordningens 54 kap. 2 §. Det som där regleras skulle kunna benämnas den församlingsvårdande tystnadsplikten som omfattar alla anställda i Svenska kyrkan.

Prästernas särskilda ansvar i fråga om tystnadsplikt har ett mycket gammalt ursprung. Präster har i alla tider fått ta emot bekännelser och förmedla Guds förlåtelse. Bilden av förlåtelsens hav, där den bekända synden försvinner och inte längre finns till, förutsätter en total tystnad från den som lyssnat till bekännelsen.

Den stränga syn på prästens tystnadsplikt, som på allvar blir tydlig i straffanvisningarna från 900-talet, bekräftas av den rättsliga utvecklingen under 1100- och 1200-talen. Det fanns visserligen delade meningar huruvida en bikthemlighet skulle kunna avslöjas under mycket speciella omständigheter, t.ex. när den innehöll information om ett brott som planerades eller om ett brott mot rikets säkerhet. Men de som företrädde hållningen att inget fick yppas av sådant som sagts under tystnadsplikt segrade och den ordningen gäller fortfarande idag. Martin Luther var kritisk mot den medeltida bikten för dess stränghet, men det gällde i det avseendet att konfidenten förväntades kunna räkna upp och bekänna alla sina synder, vilket Luther menade var en omöjlighet. I fråga om tystlåtenhetens sigill uttrycker sig Luther på så sätt att bikten ”sker inte inför mig utan inför Kristus: eftersom Han håller den hemlig, håller även jag den hemlig”. Den mycket stränga synen på brott mot tystnadsplikten följde alltså med även i reformationens teologi och kyrkolagstiftning och fick sitt tydliga uttryck i 1686 års kyrkolags föreskrift om dödsstraff för den som avslöjar vad som sagts under hemligt skriftermål. För sådant som delgetts en präst under själavårdande sam-

tal i övrigt följde av prästämbetets förpliktelser att prästen inte fick röja detta.

När den nya regeringsformen trädde i kraft den 1 januari 1975 var det inte längre möjligt att hävda tystnadsplikt för sådant som en präst fått veta under själavårdande samtal. Enligt regeringsformen måste tystnadsplikten vara reglerad i lag och lagtexten talade enbart om hemligt skriftermål, det vill säga bikt. Lagstiftningen kring prästens tystnadsplikt har sedan 1975 förändrats i ett par omgångar. Den har utvidgats till att gälla bikt och enskild själavård samt tydliggjorts till att gälla alla som är eller varit behöriga att utöva vigningstjänsten som präst i Svenska kyrkan. För biskoparna gäller med nödvändighet samma regelverk, då det för att bli vigd till biskop i Svenska kyrkan krävs att man är prästvigd.

Utöver den särskilda tystnadsplikt, som gäller för präster och biskopar, finns en tystnadsplikt reglerad i kollektivavtalet Kyrkans avtal 01 som gäller alla anställda, även präster och biskopar. Där sägs:

Alla arbetstagare har tystnadsplikt om uppgifter som erhållits, vid församlings- och personalvård avseende personliga och känsliga uppgifter om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider men.

I kyrkoordningens tolfte avdelning, Handlingar och register, regleras i 54 kap. Undantag från offentlighet för handlingar, de skyldigheter som åligger alla anställda i detta avseende. Om tystnadsplikten kan sägas gälla det som man fått höra gäller undantagen från offentlighet det som man fått se, muntligt respektive skriftligt. Genom att de olika reglementena på detta sätt kompletterar varandra blir ansvaret i fråga om tystnadsplikt och undantag från offentlighet heltäckande.

Absolut tystnadsplikt

I 31 kap. 9 § kyrkoordningen står det

Den som är eller har varit behörig att utöva uppdraget som präst har tystnadsplikt i fråga om uppgifter som han eller hon därvid har fått veta under bikt eller enskild själavård.

Motsvarande bestämmelse för biskopar finns i 30 kap. 3 §.

Vad som menas med bikt är väl definierat och regleras i 21 kap. kyrkoordningen. Det är däremot inte lika självklart att avgränsa vad som är enskild själavård. Den 1 juli 1997 ändrades bestämmelsen i kyrkolagen så att begreppet själavårdande samtal byttes mot enskild själavård. I det utredningsarbete som föregick förändringen konstaterades

att begreppet enskild själavård tydliggör att tystnadsplikten gäller det som sker ”under avskildhet i ett personligt möte mellan en präst och en konfident (eller ett par konfidenter med ett gemensamt problem som de tillsammans vill bearbeta inför prästen)”. Dessutom gäller tystnadsplikten en personlig brevväxling, via post eller e-post, mellan präst och konfident, där man behandlar förhållanden som avser konfidentens liv eller tro.

Det kan finnas föreställningar om att allt som sägs till en präst i mer eller mindre enskildhet är hon eller han förhindrad att yppa för någon annan. Kanske kan någon söka vinna egna fördelar genom att för prästen berätta saker om en annan person i tron att det går att binda detta till tystnadsplikten. Det är alltså viktigt att som präst vara klar över vilka situationer som kan ligga under tystnadsplikt. Det är prästens ansvar att i inledningen av varje sådan situation klargöra vad som gäller i fråga om tystnadsplikt, så att missförstånd undviks i möjligaste mån. Det finns också anledning att vara uppmärksam på det som kan benämnas ”strimlade samtal”. Ibland kan ett samtalsämne, som förväntas ligga under tystnadsplikt, blandas med andra allmänna frågor eller ett samtal utvecklas från att beröra allmänna frågor till att bli ett själavårdssamtal. Då är det prästens ansvar att om möjligt stanna upp och konstatera vilken karaktär samtalet har. Många gånger kan det vara lämpligt att ställa frågan om samtalet skall fortsätta här och nu eller om det är bättre att komma överens om en ny tid för att fortsätta detta samtal.

När det gäller brevväxling blir frågan om tystnadsplikt delvis annorlunda. I ett samtal kan man inledningsvis klargöra vad som gäller. Men när någon skrivit ett brev har mottagaren ansvaret för att bedöma och besluta om vad som skall gälla. Det är inget problem om brevväxlingen är ett av flera sätt att kommunicera och berör samma frågeställningar som de som delas i den enskilda själavården. När brevväxlingen är den enda kontaktvägen kring frågor som lika naturligt skulle finnas i ett enskilt själavårdssamtal finns inte heller någon otydlighet kring tystnadsplikten. Annorlunda blir det med brev till en präst eller biskop, där det kanske redan på kuvertet står skrivet ”privat” eller ”personligt”, men där innehållet har en annan karaktär. Även i fråga om brev är det viktigt att vara klar över vad som kan ligga under tystnadsplikt. Såväl biskopar som präster har uppgifter av olika karaktär och tystnadsplikt respektive sekretess gäller i olika utsträckning beroende av detta. För att kunna leva upp till sitt ansvar är det angeläget att varje

präst har en tydlig ordning för hanteringen av brev som skall skyddas av tystnadsplikt. De brev som ligger under tystnadsplikt får inte komma till någon annans kännedom och bör därför förstöras. Brev som har ärendekaraktär diarieförs och kan därefter sekretessbeläggas, i sin helhet eller till vissa delar, om det finns skäl för detta.

Alla frågor och bekännelser får finnas inom enskild själavård och bikt. Där finns ingen begränsning. Men praktiska omständigheter kan i grunden förändra förutsättningarna för själavården. När språksvårigheter eller funktionshinder kräver att tolk eller assistent finns med under samtalet kan prästens särskilda tystnadsplikt anses vara satt ur spel. I vårt allt mer globaliserade samhälle ökar risken att prästen och konfidenten inte har något gemensamt språk. Då blir det viktigt att inte inskränka den enskilda själavården till att gälla endast de som kan kommunicera utan hjälp av tolk. Detta gäller också t.ex. när en döv vill tala med en präst och det för tillfället inte är möjligt att få kontakt med en dövpräst.

Även personliga relationer kan vara ett hinder för själavården. Av präster förväntas professionalitet liksom av läkare, terapeuter, advokater etc. Professionaliteten kräver att man inte står i en beroenderelation eller nära personlig relation till varandra. Liksom läkaren har svårare att ställa en riktig diagnos för sitt eget svårt sjuka barn, skall inte prästen vara själavårdare för familjemedlemmar eller vänner. Att det ur en själavårdsrelation kan växa en vänskap är något annat. Den som är chef eller arbetsledare har en roll som stör en eventuell själavårdsrelation till en medarbetare. I en sådan relation finns måhända risken att tystnadsplikten tas som intäkt för att kunna tala om sådant som egentligen skulle redas ut inom arbetslaget.

Att tystnadsplikten är absolut innebär att det inte görs någon prövning av om uppgifterna är känsliga eller ej. Allt som delges omfattas av tystnadsplikten, även det faktum att bikt eller enskild själavård har ägt rum. För den absoluta tystnadsplikten finns inte heller något undantag t.ex. för så kallad meddelarfrihet. Därmed får man inte heller kallas som vittne i en rättegång om sådant som hör under tystnadsplikten. Det ligger under domstolens ansvar att se till att inte sådana frågor ställs att det som ligger under tystnadsplikten riskerar att avslöjas. Vittnesförbudet, som finns i 36 kap. 5 § rättegångsbalken, gäller på samma sätt som tidigare. Det förbudet är knutet till vinningstjänsten som präst och inte till anställningen och gäller numera även präster eller motsvarande i andra samfund än Svenska kyrkan.

Tystnadsplikten gäller hela livet, så att den präst som av någon anledning har lämnat vigningstjänsten fortfarande lyder under tystnadsplikten för det som hon eller han fått höra under bikt eller enskild själavård i sin tidigare tjänst som präst. En präst som har övergått till annan verksamhet, t.ex. som lärare eller konsult, har ett särskilt ansvar för att de människor hon eller han möter i sin tjänst inte behöver tveka över relationens art. En konsult som leder konferenser, där deltagarna vet att hon eller han är präst, blir kanske mer än andra anlitad som samtalspartner på tid utanför programmet. Det ligger då ett särskilt ansvar på prästen att vara klar över och att klargöra vilken relation som gäller i det enskilda samtalet, konsult och konferensdeltagare eller präst och konfident.

Slutligen innebär den absoluta tystnadsplikten att inte heller den person som är föremål för den, konfidenten, har möjlighet att lösa prästen från tystnadsplikten. Även om personen i fråga ber prästen bekräfta en uppgift som hon eller han själv givit, är prästen förhindrad att göra detta om det ligger under tystnadsplikt.

Den präst eller biskop som brutit sin tystnadsplikt har genom ett sådant uppträdande visat sig vara olämplig för sitt uppdrag. Domkapitlet respektive Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar har i en sådan situation att besluta om påföljd för prästen respektive biskopen.

Kyrkomötet beslutade 2003 om en förändring i kyrkoordningens 31 kap. 12 §, som innebär att det för präster finns tre alternativa påföljder:

Domkapitlet får förklara en präst obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst, besluta om prövotid för fortsatt behörighet eller tilldela prästen skriftlig erinran ...

En biskop får i motsvarande situation förklaras obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst (30 kap. 5 § kyrkoordningen). Med kyrkoordningen har det förtroende som ges åt prästerna i uppdraget att förvalta den absoluta tystnadsplikten fått en tydligare koppling till tjänsten än det tidigare hade. Den som bryter mot förtroendet straffas i första hand med påföljder som påverkar förtroendeuppdraget, vigningstjänsten. Prästtjänsten med allt vad den innebär härstammar från Guds och församlingens kallelse och bygger på de löften som prästen givit vid sin vigning. På dessa bygger också den absoluta tystnadsplikten.

För det fall att någon, som redan lämnat vigningstjänsten, bryter mot tystnadsplikten har kyrkans påföljder i det avseendet ingen verkan. I det enskilda fallet kan dock ett utdömande av skadestånd bli aktuellt.

Jourhavande präst

Den telefonsjälavård som erbjuds människor genom jourhavande präst är organiserad utifrån delvis varierande premisser runt om i landet. Det kan dels handla om en ekumenisk samverkan, så att också pastorer i andra samfund deltar, dels om att också diakoner finns med i jouren. Att vara själavårdare när anonymitet förutsätts innebär ändå att tydligheten om vad som gäller i fråga om tystnadsplikt är viktig. Praktisk erfarenhet visar att det ofta är svårt att ta upp den aspekten i inledningen av ett samtal. Dock är det viktigt att såväl den allmänna informationen om jourens verksamhet som kunskapen hos dem som förmedlar samtalen är tydlig i fråga om vilka som finns med i jourens verksamhet.

Ur prästens perspektiv är telefonsjälavården en form för den enskilda själavård som är prästens specifika ansvarsområde. Från arbetsgrupper inom verksamheten har, med hänvisning till så kallade ”vaneringare”, framförts önskemål om en annan tolkning av tystnadsplikten, för att verksamheten skulle kunna bli effektivare. En själavårdskontakt som bygger på anonymitet innebär särskilda svårigheter. Problem som är förknippade med upplevelser av att samma person ständigt återkommer till jouren och att samtalen inte ”leder någonstans”, får bearbetas i den fortbildning och handledning som bör finnas för de i jouren engagerade prästerna.

Diakoner

Diakonens tjänst är ett av de tre uppdragen inom kyrkans vignings-tjänst. Till vigning och vigningslöften knyts förväntningar och ansvar som svarar mot behörigheten att inneha en sådan tjänst. Frågan om vilken tystnadsplikt som skall gälla för diakoner har funnits på dagordningen en längre tid. I ett allt mer pluralistiskt samhälle där bristande förtroende för olika samhällsrepresentanter uttrycks öppet blir det än viktigare att kunna redogöra för vilken form av tystnadsplikt man arbetar under. Många enskilda kontakter och förtroendefulla samtal ingår i diakonens tjänst, vilket gör det angeläget att kunna ge tydliga och sanningsenliga försäkringar om tystnadsplikt.

Tystnadsplikt för diakoner

Diakonen har som övriga anställda att svara mot kyrkoordningens grundläggande regler om offentlighet och förbud mot att röja uppgifter i det församlingsvårdande arbetet. Förväntningarna på att det som sker i kyrkans arbete präglas av förtroende och respekt för den enskilde

skall alla medarbetare kunna svara upp mot oberoende av vilken arbetsuppgiften är. För diakonen gäller därutöver tystnadsplikt i vissa fall.

I 32 kap. kyrkoordningen regleras uppdraget som diakon och det som särskilt gäller i fråga om tystnadsplikt i 9§:

Den som är eller har varit behörig att utöva uppdraget som diakon har tystnadsplikt i fråga om sådant som han eller hon därvid har fått veta under själavårdande samtal.

Tystnadsplikten hindrar dock inte att en sådan uppgift lämnas ut om

- *personen ifråga medger att uppgiften lämnas ut,*
- *diakonen har ålagts att uttala sig under ed, eller*
- *det föreligger uppgifts-, informations- eller anmälningsskyldighet enligt lag.*

Diakonens tystnadsplikt är av ett annat slag än prästens absoluta tystnadsplikt. Som kyrka har vi ett gemensamt uppdrag, men de olika tjänsternas förpliktelser varierar bland annat i fråga om tystnadsplikten. De olika begreppen, själavårdande samtal respektive enskild själavård, har valts för att tydliggöra skillnaden i fråga om tystnadsplikt för diakon respektive präst. Många diakoner arbetar med enskild själavård, men den absoluta tystnadsplikten som kan gälla i ett samtal med prästen gäller inte för samtal med diakoner. Det behöver inte innebära någon egentlig skillnad i den själavårdande uppgiften, men det ansvar som respektive tjänsteinnehavare har att förvalta ser olika ut.

Diakonen har i sin vigning lovat att hjälpa den som behöver hans eller hennes tjänst och att stå på de förtrycktas sida. Det kan t.ex. innebära att föra en annans talan i möten med myndigheter eller andra samhällsrepresentanter. Den som sökt diakonens hjälp måste kunna lösa honom eller henne från en tystnadsplikt, som annars skulle motverka den hjälpsökandes egna behov. När det gäller gränsdragningen mellan själavårdande samtal och andra samtal kan motsvarande resonemang, som ovan gällande prästerna, föras.

I de löften som ges vid en diakonvigning lovar kandidaten att i sin tjänst följa kyrkans ordning och förverkliga sin kallelse med Kristus som förebild. En diakon som bryter mot tystnadsplikten bryter därmed mot kyrkans ordning och sina vigningslöften. Domkapitlet får, om en diakon har brutit mot tystnadsplikten, förklara honom eller henne obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst, besluta om provotid för fortsatt behörighet eller tilldela diakonen skriftlig erinran. (KO 32 kap. 12 §).

Som framgår av formuleringen ”är eller har varit behörig” gäller tystnadsplikten inte enbart den tid någon tjänstgör som diakon. Den gäller livet ut och den gäller även om man med eller mot sin egen vilja skilts från rätten att utöva vigningstjänsten. Tystnadsplikten gäller även fortsättningsvis för det som man fått veta under den tid man var behörig. Som sanktion för ett eventuellt brott mot denna kan det, för den som redan lämnat uppdraget, liksom för prästerna tyckas ointressant med de påföljder kyrkoordningen föreskriver. Från kyrkans sida är dock kopplingen mellan löfte och uppdrag viktig att reglera och genom denna ordning markeras vigningslöftenas livslånga karaktär. Dessutom kan det i ett sådant fall också tänkas att ett skadestånd utdöms vid allmän domstol.

Församlingspedagoger och fritidsledare

Den pedagogiska verksamheten i våra församlingar kan se väldigt olika ut beroende på församlingens storlek och struktur, antalet medarbetare, former för samarbete med andra organisationer etc. Även tjänstebestämmelserna varierar vilket medför att en heltäckande rubrik för denna medarbetargrupp är svår att finna. Församlingspedagoger, församlingsassistenter, fritidsledare och barntimmeledare har stundtals något skiftande ansvarsområden, men förknippas i allmänhet i första hand med barn- och ungdomsarbetet i församlingarna. För de frågor som vi här behandlar är det betydelselöst hur tjänsten benämns eller vilket ansvarsområde en medarbetare har. Det enda som har egentlig betydelse i det här sammanhanget är, att var och en är ansvarig inför de bestämmelser och regler som berör den verksamhet man arbetar inom och att den grundläggande offentlighetsprincipen tillsammans med bestämmelserna om förbud mot att röja uppgifter gäller alla medarbetare.

I föräldragrupper och studiegrupper av olika slag bearbetas ibland problemställningar som inbjuder till att djupt personliga erfarenheter och ställningstaganden delas. Uppgifter om ett barns eller en familjs särskilda behov och/eller utsatta situation behöver kanske finnas nedtecknat. Det är då angeläget att tänka igenom var en sådan anteckning bäst kan finnas utan att man riskerar att någon obehörig kan ta del av den.

Barn- och ungdomsverksamhet

Inom barn- och ungdomsverksamheten har vissa grupper en särställning i fråga om sekretess, då de omfattas inte bara av kyrkoordningens

bestämmelser och kyrkans kollektivavtal utan också av regler i skollagen. Skollagen föreskriver tystnadsplikt även för den som är eller har varit verksam i enskilt bedriven förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg.

Skollagen 2 kap. 18 §:

Den som är eller har varit verksam inom yrkesmässigt bedriven enskild förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg får inte obehörigen röja vad han eller hon därvid har fått veta om enskildas personliga förhållanden.

Vad som avses med förskoleverksamhet respektive skolbarnsomsorg beskrivs närmare i skollagens andra kapitel. Där framgår också att sådan enskilt bedriven verksamhet kräver tillstånd av kommunen. Det är alltså enbart inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg som kräver kommunens tillstånd som skollagens regler om tystnadsplikt gäller. Församlingens övriga barn- och ungdomsverksamhet omfattas inte av skollagen.

Om en medarbetare, som deltar i församlingens av kommunen godkända förskoleverksamhet, bryter mot denna tystnadsplikt kan bestämmelserna om brott mot tystnadsplikt i brottsbalken bli tillämpliga och det blir därmed ett ärende för allmän domstol. Det bör observeras att förbudet i skollagen gäller oavsett om röjandet sker muntligen eller skriftligen.

Musiker och körledare

Barn- och ungdomskörer presenteras stundtals som något vid sidan om den ordinarie barn- och ungdomsverksamheten, vilket kan förklaras av att man då utgår från de olika tjänsteinnehavarnas ansvarsområden snarare än målgruppen för verksamheten. Körverksamhet för barn och ungdomar kan vara en del av sådan förskoleverksamhet respektive skolbarnsomsorg som skollagen talar om. I en sådan situation omfattas körledaren därmed också i den delen av sin tjänstgöring av nyss nämnda regler i skollagen.

För musiker och körledare gäller, på samma sätt som för övriga medarbetare, vidare kyrkoordningens bestämmelser om offentlighet och förbud mot att röja uppgifter i det församlingsvårdande arbetet samt kollektivavtalet, Kyrkans avtal 01.

Körövningen eller pianolektionen kan för ett enskilt barn vara det tillfälle där hon eller han vågar antyda något om svåra omständigheter i livet. Musiken fyller många gånger en terapeutisk funktion eller för-

medlar en slags trygghet som tillåter att något i andra sammanhang undàngömt får skymta fram. Därför är det också mycket viktigt att musiker och körledare är medvetna om det ansvar som varje medarbetare har när det gäller att anmäla sådana missförhållanden som socialtjänstlagen talar om.

Frivilliga medarbetare och förtroendevalda

Utöver de anställda finns i många församlingar ett antal medarbetare som bidrar med sin tid och sitt engagemang helt på frivillig basis. De frivilliga medarbetarna är ovärderliga resurser i församlingsarbetet, inte enbart genom den arbetsinsats de gör utan också genom att de berikar bilden av livet i en kristen församling. Luthers tal om det allmänna prästämötet får konkretion när uppdraget och ansvaret delas av många.

Även en frivillig medarbetare berörs av kyrkoordningens förbudsregler i den mån hon eller han deltar i någon verksamhet som anges där. Om medarbetaren mer är att se som en självständig uppdragstagare utan närmare anknytning till den kyrkliga verksamheten, faller hon eller han däremot utanför regelsystemet. Det är viktigt att, som en del av det förtroende som den enskilde tilldelas, också klargöra den förväntan som finns på honom eller henne i detta avseende. Därför måste introduktionen av en ny medarbetare tydliggöra ansvaret i fråga om offentlighet och tystnadsplikt för att undanröja eventuella oklarheter.

För kyrkans trovärdighet i sitt uppdrag att stå vid den svagas sida är en rätt hantering av offentlighet och sekretess en självklar förväntan på varje medarbetare. Då det inte handlar om anställningar är det viktigt att den som bryter ett sådant förtroende fräntas också ett frivilligt medarbetskap.

Inte heller för de förtroendevalda gäller några bestämmelser om tystnadsplikt, eftersom detta inte har kunnat regleras i kyrkoordningen och kollektivavtal inte är aktuella. Några av de förbud mot att röja uppgifter i handlingar som finns i 54 kap. kyrkoordningen kan dock bli tillämpliga även i sammanhang som berör förtroendevalda. Som exempel kan nämnas förbudet i 54 kap. 7§ mot att röja en affärspartners förhållanden, vilket naturligtvis gäller även för en kyrkorådsledamot som i den egenskapen har ingått en affärsförbindelse med någon utomstående.

Även om det inte finns några uttryckliga bestämmelser om tystnadsplikt och sekretess som särskilt riktar sig till de förtroendevalda, finns andra bestämmelser i kyrkoordningen som indirekt visar på samman-

hang där det förutsätts en återhållsamhet vad gäller utlämnande av uppgifter. Som exempel kan nämnas att de sammanträden som hålls av kyrkoråd i församlingar och samfälligheter, till skillnad från vad som gäller för kyrkofullmäktiges sammanträden, inte är offentliga. Samma skillnad i fråga om offentlighet mellan verkställande och beslutande organ finns också på kyrkans regionala och nationella nivå.

Av detta kan dras slutsatsen att det förutsätts att förtroendevalda i kyrkoråd och nämnder, stiftsstyrelser och Kyrkostyrelsen, i lojalitet med den beslutsordning som gäller, inte offentligt diskuterar sådant som har förevarit under överläggningarna på sammanträdena. Endast om detta efterlevs finns en möjlighet till de öppna och förtroendefulla samtal som är en förutsättning för välgrundade beslut. En förtroendevald som är missnöjd med ett beslut, kan markera detta genom att använda sig av sin rätt till reservation, se 33 kap. 12 § kyrkoordningen. Den intresserade har alltid möjlighet att ta del av protokollet från sammanträdet och de beslut som där fattats.

Det finns i kyrkoordningen inga sanktioner att ta till mot en förtroendevald, som exempelvis bryter mot något av förbuden i 54 kap. eller lämnar ut information från ett icke offentligt sammanträde. De förtroendevaldas uppgift i församlingen utgår av valmanskåren. Man får därmed utgå från att i den mån någon på ett omdömeslöst sätt lämnar ut känsliga uppgifter till skada för en enskild eller för kyrkans verksamhet, får hon eller han inte fortsatt förtroende.

Domkapitelsförsäkran

Enligt kyrkoordningen skall varje ledamot i domkapitlet, innan hon eller han deltar i en överläggning, avlägga en domkapitelsförsäkran. En motsvarande försäkran skall också avläggas av ledamöterna i Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar och i Svenska kyrkans överklagandenämnd. Domkapitelsförsäkran har följande lydelse, 9 kap. 9 § kyrkoordningen:

Jag NN lovar och försäkrar på heder och samvete att jag i trohet mot kyrkans lära och ordning efter bästa förstånd skall fullgöra det uppdrag som ledamot av domkapitlet vilket har anförtrotts mig och inte yppa något som förekommit vid domkapitlets överläggningar.

Denna försäkran har sin bakgrund i den s.k. domkapitelseden, som tidigare fanns i lagstiftningen men togs bort vid införandet av en ny stiftsorganisation 1989. Försäkran är formulerad på ett sådant sätt att den lätt leder tanken till att det här är fråga om tystnadsplikt för leda-

möterna. Som tidigare har sagts är det dock inte möjligt att göra avsteg från grundlagsstadgad yttrandefrihet på annat sätt än genom lag eller avtal. Avsikten med försäkran är därför snarare att markera att ledamöterna skall fullgöra sitt uppdrag med integritet och opartiskhet. Till det kommer att om domkapitlet i sin verksamhet avseende tillsyn och överprövning tar emot en uppgift för vilken det råder förbud mot röjande enligt 54 kap., skall förbudet gälla också hos domkapitlet (54 kap. 13§). Domkapitelsförsäkran kan därför ses också som en erinran om detta. Det kan i sammanhanget noteras att inte heller den s.k. domareden, som har bildat mönster för såväl domkapitelseden som domkapitelsförsäkran, i sig innebär sekretess utan snarare en erinran om vad som gäller enligt andra lagbestämmelser.

I sin egenskap av tillsyns- och överprövningsinstans kommer domkapitlet många gånger att handlägga ärenden där känsliga uppgifter om enskilda personer förekommer. Även om någon sekretessbestämmelse inte skulle vara tillämplig i det enskilda fallet är det ändå en förutsättning för att domkapitlet skall kunna fullgöra sin uppgift, att överläggningen kan ske med utgångspunkten i att vad som där sägs stannar mellan deltagarna i överläggningen.

I likhet med vad som gäller för övriga beslutsorgan inom kyrkan sker beslutsfattandet i domkapitlet efter bestämda regler. Dessa är avsedda att dels garantera en demokratisk ordning, dels leda till resultat som kan accepteras ur rättssäkerhetssynpunkt. På samma sätt som det inom domstolsväsendet är genom domen som motiven kommer till uttryck, förutsätter alltså kyrkoordningens bestämmelser att det är av domkapitlets beslut som ledamöternas skäl och resonemangen bakom beslutet kan utläsas. Den som så vill kan också ta del av domkapitlets protokoll. Några ytterligare förklaringar skall därför inte behövas och bör inte heller ges av dem som deltagit i besluten.

Administrativ verksamhet

Kyrkobokföringspersonal och sekreterare

Alla medarbetare i Svenska kyrkan kan vara stolta över att representera den instans som byggt upp det svenska folkbokföringssystemet. Ansvar för att registrera viktiga händelser i medborgarnas liv och för att handskas med den kunskapen på ett riktigt sätt låg på de kyrkliga medarbetarna fram till 1991. Sedan folkbokföringen övertagits av skattemyndigheten handlar församlingens administration nu i huvudsak om ministerialböcker och andra register som förs över verksamheten.

Kyrkoordningen har i sin tolfte avdelning de bestämmelser som gäller i fråga om offentlighet för handlingar och undantag från sådan offentlighet. Den poängterar också behovet av att ordna och förvara sådana handlingar på ett sådant sätt att det befrämjar att kyrkans historiska arv kan föras vidare till kommande generationer.

Inom kyrkobokföringen är det förbjudet att lämna ut vissa uppgifter om enskilda personer, 54 kap. 9§ kyrkoordningen:

Förbud gäller mot att röja uppgifter om enskilda personer i kyrkobokföringen. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider men om uppgiften röjs.

Här gäller, som tidigare beskrivits i fråga om den församlingsvårdande verksamheten, att någon förteckning över vilka uppgifter som är sekretessbelagda inte kan göras. Men formuleringen i denna bestämmelse, ”om det av någon särskild anledning kan antas”, innebär ett svagare skydd än den som gäller för församlingsvårdande verksamhet, ”om det inte står klart att”. Här finns alltså en presumtion för att uppgifter i handlingar bör kunna lämnas ut. Fortfarande måste dock varje enskilt ärende bedömas utifrån dess specifika förutsättningar. Uppgifter som i allmänhet inte får röjas kan vara könsbyte, psykisk sjukdom, intagning på fångvårdsanstalt, omyndighet och förhållandet att ett barn med stöd av socialtjänstlagen har placerats i familjehem. Vissa av dessa uppgifter är sådana som kan finnas i äldre kyrkobokföring. Däremot får uppgifter om en persons adress och telefon endast i undantagsfall hemlighållas.

Telefonister

Den som arbetar i en telefonväxel har på visst sätt en central position t.ex. i en kyrklig samfällighet. Man kan få kunskap om såväl vilka som

ringer till varandra som vad samtalen gäller, uppgifter som i vissa fall kan vara känsliga.

Kyrkoordningen 54 kap. 11§:

För personal i en telefonväxel gäller förbud mot att röja uppgifter som har inhämtats vid tjänstgöringen och som avser telefonsamtal till eller från en annan person.

Denna bestämmelse i kyrkoordningen är parallell till den reglering som finns i sekretesslagen. Förbudet mot att röja uppgifter är här ett generellt förbud, vilket motiveras med att det inte är lämpligt att överlämna till telefonisten att avgöra om en sekretessregel gäller i det enskilda fallet. Telefonisten saknar i regel underlag för att göra en sådan bedömning, särskilt om sekretessregeln innehåller en skadebedömning. Förbudet gäller därför i varje enskilt fall. Däremot ligger det i sakens natur att när en anställd har varit borta från sitt arbetsrum några timmar och vid återkomsten frågar telefonisten ”har någon sökt mig?” får sådana upplysningar och meddelanden som tagits emot av telefonisten naturligtvis lämnas.

Personaladministration

Personaladministratörer, kyrkokamrerer och andra som handlägger personal-, löne- och anställningsfrågor har att svara upp mot 54 kap. 4§ kyrkoordningen:

Inom kyrkans personaladministration gäller förbud mot att röja uppgifter om en anställds eller förtroendevalds personliga förhållanden. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider men. Förbudet gäller dock inte uppgifter om lön, förmåner och andra anställningsvillkor.

Detta är en bestämmelse som bygger på samma förutsättningar som den generella bestämmelsen för församlingsvårdande verksamhet, med ett starkt skydd för personliga uppgifter och därmed presumtion för att inte lämna ut sådana uppgifter. Beslutet om en uppgift kan lämnas ut eller ej avgörs från fall till fall byggt på en bedömning av vilka följder det eventuellt kan få. Dock har man inte rätt att neka att lämna ut uppgifter om lönesättning och andra anställningsvillkor för församlingens personal.

Familjerådgivning

Varje kommun är skyldig att erbjuda familjerådgivning till den som begär det. Det kan ordnas med hjälp av kommunens egna byråer eller genom annan lämplig privat rådgivning. I och med Svenska kyrkans förändrade ställning är verksamheten vid de kyrkliga familjerådgivningsbyråerna inte längre en kyrkokommunal verksamhet utan står under privat huvudman. Det regelverk som nu gäller för kyrkans familjerådgivning finns i socialtjänstlagen och i kyrkoordningen.

Socialtjänstlagen föreskriver om tystnadsplikt för den som arbetar i familjerådgivning, även om den är enskilt bedriven. 15 kap. 2 §:

Den som är eller har varit verksam inom enskild familjerådgivning får inte obehörigen röja en uppgift som en enskild har lämnat i förtroende eller som har inhämtats i samband med rådgivningen.

I kyrkoordningen finns i 54 kap. 2 § en bestämmelse som hänvisar bland annat till denna lag:

Av socialtjänstlagen (2001:453), skollagen (1985:1100) och lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område framgår att förbud mot att röja uppgifter också gäller i vissa verksamheter.

Kyrkoordningens bestämmelse motsvarar sekretesslagens reglering av sekretessen inom den kommunala familjerådgivningen och är avsedd att tillämpas på samma sätt. (Sekretesslagen 7 kap. 4 § st. 2).

Inom familjerådgivningen gäller så kallad absolut sekretess. Det innebär att det inte finns någon situation då det är tillåtet att lämna ut en uppgift till en enskild, annat än om den till vars förmån sekretessen gäller har medgett att uppgiften lämnas ut. Däremot får uppgifter lämnas till en myndighet, t.ex. socialnämnden eller polisen, om skyldighet att göra det följer av en föreskrift i t.ex. socialtjänstlagen. Det kan vara uppgifter om särskilt allvarliga brott eller om barnmisshandel. En annan konsekvens av den absoluta sekretessen är att familjerådgivare tillsammans med bland andra läkare, psykologer och advokater, inte får höras som vittne i en rättegång om vad som har anförtrotts dem eller som de fått veta i sin tjänst.

Innebörden av förbudet att röja uppgifter inom den kyrkliga familjerådgivningen är alltså densamma som tidigare, och i likhet med vad som gäller för skolbarnomsorg får bedömningen av ett eventuellt brott göras mot brottsbalkens regler om brott mot tystnadsplikten.

Verksamhet som kyrkan sköter på uppdrag av staten

Begravningsverksamheten

En stor och viktig sektor i samhällets ansvar och omsorg om den enskilda medborgaren är begravningsverksamheten. Dödsfall och begravningar är situationer som för enskilda och grupper av anhöriga kan domineras av känslor av oro och otrygghet. Kyrkan och prästen har här i långliga tider stått som garanten för omsorgen om såväl den avlidne som de anhöriga. I dagens pluralistiska svenska samhälle är det inte lika självklart att kyrkan skall ansvara för begravningsverksamheten. Men med hänvisning till var erfarenhet, kunskap och utarbetade rutiner för verksamheten finns, har staten överlämnat till Svenska kyrkan att även fortsättningsvis ha det övergripande ansvaret för denna.

I olika utredningar på senare tid har diskuterats vad som skall ingå i begreppet begravningsverksamhet. Begravningslagens 1 kap. 1 § ger följande definition:

Med begreppet begravningsverksamhet avses de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av de allmänna begravningsplatserna.

Det som har ”direkt samband med förvaltningen” är enligt förarbetena till lagen:

- att anordna och hålla tillräckligt antal gravplatser,
- att ta emot stoft för förvaring och visning samt att sköta gravsättning och kremering,
- att tillhandahålla eller kunna anvisa en lokal som lämpar sig för begravningsceremoni,
- att hålla personal, byggnader, maskiner och andra anordningar som erfordras,
- att ansvara för att ekonomiska resurser finns samt
- rättsliga uppgifter.

Utanför begravningsverksamheten faller däremot sådana tjänster som anskaffande av kista och gravsten, annonsering, anordnande av begravningsceremoni och minnesstund samt skötselåtaganden.

Församlingens arbete i samband med de uppgifter som ovan definieras som begravningsverksamhet är alltså fortfarande i juridisk mening att räkna som statlig verksamhet. Betydelsen av detta är att det är den statliga offentlighetsprincipen – tryckfrihetsförordningen och sekre-

tesslagen – som ytterst gäller här. Vid ett eventuellt brott mot dessa lagar kommer målet att prövas i allmän domstol.

Kyrkobokföringspersonal

En anställd på en församlings- eller pastorsexpedition är kanske den person som först får kunskap om att en församlingsbo avlidit. Den information som finns i församlingsböcker och i handlingar som sänds till t.ex. lokala skattemyndigheten och begravningsbyråer är som regel offentlig. Förbudet att lämna ut uppgifter om en enskild gäller också här, om personen i fråga eller någon närstående lider men om uppgiften lämnas ut. Skyddet gäller alltså såväl den avlidne som hans eller hennes anförvanter och andra personligt närstående. I äldre församlingsböcker finns på vissa personer anteckningen ”ssj”, vilket betyder sinnessjuk. En sådan uppgift hör rimligen till det som ej skall lämnas ut, men som vi tidigare konstaterat finns ingen entydig förteckning över vilka dessa uppgifter kan vara.

Kyrkogårdspersonal och kyrkvaktmästare

Kyrkogårds- och krematoriepersonalen tillsammans med kyrkvaktmästarna är många gånger de som oftast möter sörjande människor. Genom att de hela tiden finns i och runt kyrkan eller på kyrkogården kan många sporadiska eller återkommande kontakter med anhöriga uppstå. Behovet av att få berätta och ge uttryck för sina känslor kan innebära att mycket personliga uppgifter delges den som finns tillstädes och har tid att lyssna. Någon särskild bestämmelse om sekretess för dessa situationer finns inte i den statliga lagstiftningen. I ett sådant möte finns förväntan om att kyrkans personal inte röjer vad som sagts i förtroende. Det är därför naturligt att se även dessa möten med kyrkligt anställda som en del av den församlingsvårdande verksamheten. Därav följer att kyrkoordningens bestämmelser om förbud mot att röja personliga uppgifter och vad kollektivavtalet säger i fråga om tystnadsplikt för kyrkans anställda skall tillämpas.

Kyrkoordningen 54 kap. 2 §:

I kyrkans församlingsvårdande verksamhet gäller förbud mot att röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider men.

Kyrkans avtal 01:

Alla arbetstagare har tystnadsplikt om uppgifter som erhållits, vid församlings- och personalvård avseende personliga och känsliga uppgifter om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider men.

Dessa grupper av kyrkans anställda har också ett mycket konkret och handfast ansvar för en stor del av det arbete som räknas in i begravningsverksamheten. Deras arbete är tydligt kopplat till offentliga handlingar t.ex. i samband med grävande av grav, kremering och gravsättning. I dessa arbetsuppgifter skall de statliga bestämmelserna om offentlighet och sekretess tillämpas. Om en kyrkvaktmästare röjer sekretessbelagda uppgifter, som hon eller han tagit del av inför arbetet med att gräva en grav, är det ett brott som skall prövas i allmänt åtal. Om samma vaktmästare röjer något, som hon eller han fått veta i ett personligt möte på kyrkogården och som kan anses leda till skada för en enskild, är det ett brott mot kyrkans ordning. Det blir då i första hand arbetsgivaren som ansvarar för beslutet om vilka följder ett sådant brott skall få.

Kyrkomusiker och präst

De flesta begravningarna i Sverige sker i enlighet med Svenska kyrkans ordning under ledning av tjänstgörande präst och kyrkomusiker. Begravningsgudstjänsten ingår inte i det statliga uppdraget, utan är en del av den församlingsvårdande verksamheten och skall genomföras i enlighet med kyrkoordningens bestämmelser om offentlighet och förbud mot att röja uppgifter.

Prästens ansvar i samband med en begravning begränsar sig inte till gudstjänsten. Som arbetsledare för personalen på pastorsexpeditionen och kyrkogården samt vaktmästarna, har kyrkoherden också ett ansvar för att tillse att dessa uppgifter utförs i enlighet med det statliga regelverket.

De samtal med de anhöriga som prästen har inför en begravning berör bland annat praktiska frågor inför begravningsgudstjänst och gravsättning. Samtidigt är detta tillfällen när både djupt personliga erfarenheter och trosfrågor kan beröras. Här kan alltså finnas allt från sådana frågor som hör under myndighetsutövningen till sådant som ligger under prästens tystnadsplikt. För den enskilda prästen är det viktigt att vara klar över denna dubbelhet.

Förvaltning av de kulturhistoriska värdena

Till Svenska kyrkan har staten också överlämnat ansvaret för förvaltningen av den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen. För uppgifter i handlingar som avser fördelning och användning av den statliga ersättningen gäller därför den statliga regleringen i tryckfrihetsförordningen.

Kyrklig personal som tjänstgör hos myndigheter eller andra organisationer

När kyrklig personal bedriver verksamhet hos andra organisationer och myndigheter är det viktigt att vara klar över vilken tystnadsplikt som gäller. Privat verksamhet har i allmänhet ingen lagreglerad tystnadsplikt, men begreppet myndighet omfattar i det här sammanhanget i juridisk mening alla statliga och kommunala organ, som inte är organiserade i privaträttsliga former, t.ex. sjukvårdsinrättningar och skolor.

Sekretesslagens 1 kap. 6§ föreskriver:

Förbud att röja eller utnyttja sekretessbelagd uppgift gäller för myndighet där uppgiften är sekretessbelagd samt för person som på grund av anställning eller uppdrag hos myndigheten, på grund av tjänsteplikt eller på annan liknande grund för det allmännas räkning deltar eller har deltagit i myndighetens verksamhet och därvid har fått kännedom om uppgiften.

Präster och diakoner har att i första hand hålla sig till det som i kyrkoordningen är föreskrivet i anslutning till respektive vigningstjänst när det gäller bikt och enskild själavård eller själavårdande samtal. På samma sätt gäller för all kyrklig personal i all församlingsvårdande verksamhet i första hand kyrkoordningens och kollektivavtalets regler. Därutöver kan också de statliga reglerna bli tillämpliga. Sekretesslagens bestämmelse ovan gäller t.ex. när en diakon fullgör ett uppdrag som är anknutet till en myndighet på ett sätt som gör att diakonen kan sägas delta i myndighetens verksamhet.

Mycket viktigt i dessa sammanhang är att den som har dubbel kompetens och exempelvis är både präst och läkare eller präst och psykoterapeut, i sin tjänstgöring är helt klar över vilken tjänsteutövning det är fråga om. Den psykoterapeut som är prästvigd måste, om någon oklarhet kan finnas, i mötet med konfidenten klargöra vilken tystnadsplikt som gäller i den aktuella situationen.

Sjukhuskyrkan

Ansvar för den andliga vården på sjukhusen vilar i första hand på församlingarna och i fråga om främjandet av sådan verksamhet på stiftet. Några avtal mellan landsting och kommuner å ena sidan och församlingar och stift å den andra finns inte. Det kan därför vara tveksamt om det i formell mening går att hävda att sjukhuskyrkan deltar i

sjukhusets verksamhet. Däremot står det klart att sjukhuskyrkans arbete är att räkna som en del av den församlingsvårdande verksamheten och ryms inom kyrkoordningens bestämmelser. Men praxis inom sjukvården bygger på det faktum att det längre tillbaka var landstingets ansvar att anställa lasarettspredikanter, vilka då självklart omfattades av den sekretess som gällde för verksamheten i hälso- och sjukvården. Någon särskild försäkran om sekretess behöver inte undertecknas av de anställda inom sjukhuskyrkan. Trots detta förutsätts att de alla lever upp till de sekretessregler som gäller inom sjukvården. För de medarbetare som är socionomer och psykologer hör sekretessen till de yrkesetiska regler som de är bundna av.

Personalen i sjukhuskyrkan kan få del av uppgifter om en patient även utan att samtala med honom eller henne. Genom egna iakttagelser och genom sjukvårdspersonalens försorg kan den anställde få kunskap om sådant som skyddas av sekretesslagens bestämmelser. Dessa gäller inte enbart skriftlig information utan också muntlig sådan. Sekretessen är inte begränsad till uppgifter som rör patienten själv eller någon närstående. Den gäller också sådan uppgift om annan enskild person.

Rollen som medarbetare i sjukhuskyrkan kan stundtals medföra en upplevelse av delvis motstridiga förväntningar. Sjukvårdsteamet kan ha en önskan om att sjukhusprästen skall delta som en i teamet, för att bidra till att patienten får bästa möjliga vård. Patienten å sin sida kan i prästen se en person vars ansvar det är att markera den enskilda människans självständighet i relation till "sjukvårdsapparaten". Det är viktigt reflektera över rollen och uppgiften som kyrkans medarbetare i det här sammanhanget. Ett samtal med sjukhusprästen är kanske inte alltid enskild självvård utan ett samtal i den församlingsvårdande verksamheten.

Krishanteringsgrupper

Sedan början av 1990-talet har så kallade POSOM-grupper bildats i kommunerna. POSOM står för Psykiskt Och Socialt Omhändertagande och skall fungera som ett komplement till samhällets ordinarie omhändertagande vid olyckor och katastrofer. I dessa grupper ingår i allmänhet en representant för Svenska kyrkan tillsammans med till exempel representanter för primärvården, polisen, socialtjänsten och skolan.

Den som deltar i en sådan verksamhet gör det som representant för Svenska kyrkan, vilket innebär att ansvaret i fråga om sekretess och

tystnadsplikt gäller på samma sätt som i övrig församlingsvårdande verksamhet. De situationer som kan uppstå kan många gånger likna de erfarenheter som medarbetare i sjukhuskyrkan får. Det är även här viktigt att vara medveten såväl om rollen och uppgiften som om vilken grad av sekretess som kan gälla i olika situationer.

Verksamhet vid fängelser

De församlingar inom vars område en kriminalvårdsanstalt är belägen, har ansvar för Svenska kyrkans del av den andliga vården där. Ansvaret för främjandet av verksamheten åligger stiftens myndighet. Myndighetens ansvar tydliggörs genom den nämnd för andlig vård (NAV) som, enligt Kriminalvårdsverkets föreskrifter, skall finnas vid varje kriminalvårdsanstalt och häkte. Detta innebär att den andliga vården delvis är författningsreglerad och att de kyrkligt anställda som deltar i denna därmed deltar i myndighetens verksamhet.

Sekretesslagens bestämmelser om sekretess inom kriminalvården i 21§ gäller alltså även de kyrkligt anställda i de situationer som inte berörs av den i kyrkoordningen reglerade tystnadsplikten.

Sekretess gäller inom kriminalvården för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men eller att fara uppkommer för att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte beslut av Kriminalvårdsstyrelsen eller någon av kriminalvårdens nämnder och inte heller annat beslut i ett kriminalvårdsärende enligt brottsbalken eller lagstiftningen om kriminalvård i anstalt.

Militärpräster

I fråga om den andliga vården vid militära förband i fredstid gäller motsvarande som i avsnitten närmast ovan angående församlingarnas och stiftens ansvar. Fältprästerna tjänstgör i försvarsmaktens organisation till följd av totalförsvarsplikten.

I Reglemente med tjänsteföreskrifter m.m. för försvarsmaktens personal finns bestämmelser om den andliga vården. Utöver dessa finns en särskild förordning om militärpastorer. Det är alltså även här så att den kyrkliga personalen deltar i myndighetens verksamhet och därmed har att svara för sitt handlande i förhållande till sekretesslagens föreskrifter i de situationer som ej berörs av kyrkoordningens bestämmelser om tystnadsplikt.

Sekretesslagen 2 kap. 2 §:

Sekretess gäller för uppgift som angår verksamhet för att försvara landet eller planläggning eller annan förberedelse av sådan verksamhet eller som i övrigt rör totalförsvaret, om det kan antas att det skadar landets försvar eller på annat sätt vållar fara för rikets säkerhet om uppgiften röjs.

Skolkyrkan

Sekretesslagens 7 kap. 9§ föreskriver om sekretess inom utbildningsväsendet och viss därtill anknytande verksamhet. Föremålet för sekretessen är framför allt uppgifter om eleverna som hänför sig till skolans elevvårdande verksamhet.

Sekretess gäller i förskoleklassen, grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan samt i en kommunal riksinternatskola för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om enskilda personliga förhållanden hos psykolog eller kurator, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men.

Sekretess gäller på samma område dels i skolans elevvårdande verksamhet i övrigt för uppgift om enskilda personliga förhållanden, dels för uppgift som hänför sig till ärende om tillrättaförande av elev eller om skiljande av elev från vidare studier. Sekretessen gäller dock endast, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i elevvårdsärende eller i annat ärende som nu har nämnts.

Sekretess gäller på samma område i annat fall än som avses i första och andra styckena för uppgift om enskilda identitet, adress och andra liknande uppgifter om enskilda personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Den kyrkliga personal som i del av eller hela sin tjänst arbetar inom skolans område har i första hand att svara inför kyrkoordningens bestämmelser. Skolkyrkans verksamhet är i likhet med sjukhuskyrkans inte formellt reglerad, men i det fall kyrklig personal regelbundet har sin tjänstgöring förlagd till skolan är denna ändå att se som en del av elevvården.

En kyrklig medarbetare som kallas till skolan för ett visst tillfälle eller en särskild händelse är däremot inte bunden av elevvårdssekretes-

sen. Sådana insatser är naturliga inslag i den församlingsvårdande verksamheten och regleras i fråga om offentlighet och förbud att röja uppgifter av kyrkoordningen och kollektivavtalet.

Handledning

Att få handledning på sitt arbete är en värdefull metod för att fördjupa och förstärka sin yrkesskicklighet. Genom att erinra sig och reflektera över vad man varit med om i sitt arbete ökar förståelsen för det egna yrkets krav, fallgropar och möjligheter.

Det finns tre viktiga skäl till att en själavårdare får handledning på sitt själavårdsarbete. Det första är att bättre kunna hjälpa sin konfident. Det andra är att handledningen hjälper till att upprätthålla tystnadsplikten. Utan handledning finns risk för ”läckage” av sådant som faller under tystnadsplikten. Det tredje skälet för handledning är att förebygga utbrändhet hos själavårdaren.

Handledning för själavårdare måste alltid relateras till den stränga tystnadsplikt som råder kring sådant som omtalas i ett själavårdssamtal. Det som avhandlats i bikt kan aldrig göras till föremål för handledning. Det är heller inte nödvändigt, för där är inget att tillägga. Genom avlösningen är sista ordet sagt. Men bikt kan följas av själavård och allt själavårdsarbete gagnas av handledning. I kommentaren till Kyrkoordningen, (Kyrkoordning för Svenska kyrkan – med kommentarer och angränsande lagstiftning), avsnittet om Tystnadsplikt, 30 kap. 3§ framgår att handledningen är viktig för kyrkans medarbetare:

Den som yrkesmässigt använder samtalet som en metod att bistå människor har goda skäl att gå i handledning. I handledningssammanhang och liknande kan det finnas anledning att återge själavårdssituationer. Handledning och konsultation kan inte förekomma vid bikt. I fråga om enskild själavård är däremot såväl handledning som konsultation tillåtna och ibland nödvändiga. För att handledning och konsultation inte skall strida mot den absoluta tystnadsplikten krävs att såväl konfidenten som alla andra berörda personer blivit tillräckligt oidentifierade.

För att rätt balansera tystnadsplikt och handledning med varandra skall följande regler iakttas:

1. Handledning skall äga rum på i förväg angiven tid och plats. Normalt sker handledning på regelbundet återkommande tid, men om en speciell situation kräver en mer tillfällig handledning, skall även denna vara i förväg överenskommen. Handledning ges däremot inte spontant vid tillfälliga möten mellan kollegor.
2. Innan handledningen påbörjas skall handledaren och den handledde (eller deltagarna i handledningsgruppen) ha kommit över-

ens om de regler som gäller vid handledning. Häri skall bland annat ingå kravet på gemensam tystnadsplikt.

3. Handledaren skall vara utbildad till handledare.
4. Innan den handledde framlägger sitt material skall hon eller han ha tänkt igenom hur avidentifieringen skall ske. Det räcker inte med att utesluta namn, utan alla förhållanden som skulle kunna avslöja personernas identitet skall maskeras.
5. Om handledning sker i grupp skall den handledde i förväg tänka igenom om någon i gruppen skulle kunna känna någon av de personer som kommer att nämnas. Om så är fallet, skall den handledde säga till denne att inte delta vid detta handledningstillfälle.
6. Om någon i en handledningsgrupp under handledningens gång börjar ana att hon eller han skulle kunna identifiera någon person som finns med i det framlagda materialet, skall vederbörande omedelbart lämna handledningsrummet.

Avslutning

I kyrkans liv och verksamhet är hanterandet av frågor om offentlighet och sekretess av avgörande betydelse för troheten och för trovärdigheten. Kyrkans uppdrag handlar om att vara tecken för Guds kärlek, att visa på det sammanhang där varje människa har ett unikt värde. För att kunna vara ett sådant tecken är öppenhet och ärlighet i förening med respekt för personlig integritet nödvändiga förutsättningar.

Öppenheten är en del av vår kyrka. Var och en som önskar det får tillhöra Svenska kyrkan och vara en del av församlingens liv och verksamhet allt efter sitt intresse och sina förutsättningar. Som en bild för nåden, Guds oändliga nåd, står kyrkorna runt om i vårt land och bjuder människor att komma och vara med. Praktiska omständigheter förhindrar tyvärr att kyrkobyggnaderna hålls ständigt öppna, men öppenhet och ärlighet kring vår verksamhet, våra målsättningar och arbetsformer måste vi alltid kunna erbjuda.

Ett annat uttryck för Guds nåd är förlåtelsen, att få lämna något bakom sig och gå vidare. Den dagliga omvändelsen är en av de viktigaste punkterna i den kristna traditionen. När tillsägandet av Guds förlåtelse har föregåtts av en bekännelse inför en präst kan vetskapen om tystnadsplikten vara en viktig del av förlåtelsens innebörd.

Svenska kyrkan vill erbjuda en plats för trygghet och tillit, en miljö där Gud blir centrum i våra liv. Detta förutsätter att alla medarbetare i olika funktioner strävar efter att förverkliga öppenhet, ärlighet och respektfullhet i sina relationer. En sida av det är de bestämmelser om offentlighet, tystnadsplikt och sekretess som det här biskopsbrevet handlar om.

Bilagor

Utdrag ur tryckfrihetsförordningen (1949:105)

2 kap. Om allmänna handlingars offentlighet

1 § Till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning skall varje svensk medborgare ha rätt att taga del av allmänna handlingar. Lag (1976:954).

2 § Rätten att taga del av allmänna handlingar får begränsas endast om det är påkallat med hänsyn till

1. rikets säkerhet eller dess förhållande till annan stat eller mellanfolklig organisation,
2. rikets centrala finanspolitik, penningpolitik eller valutapolitik
3. myndighets verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn,
4. intresset att förebygga eller beivra brott,
5. det allmännas ekonomiska intresse,
6. skyddet för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden,
7. intresset att bevara djur- eller växtart.

Begränsning av rätten att taga del av allmänna handlingar skall angivas noga i bestämmelse i en särskild lag eller, om så i visst fall finnes lämpligare, i annan lag vartill den särskilda lagen hänvisar. Efter bemyndigande i sådan bestämmelse får dock regeringen genom förordning meddela närmare föreskrifter om bestämmelsens tillämplighet.

Utän hinder av andra stycket får i bestämmelse som där avses riksdagen eller regeringen tilläggas befogenhet att efter omständigheterna medgiva att viss handling lämnas ut. Lag (1976:954).

3 § Med handling förstås framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel. Handling är allmän, om den förvaras hos myndighet och enligt 6 eller 7 § är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndighet.

En upptagning som avses i första stycket anses förvarad hos myndighet, om upptagningen är tillgänglig för myndigheten med tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att den kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas. En sammanställning av uppgifter ur en upptagning för automatiserad behand-

ling anses dock förvarad hos myndigheten endast om myndigheten kan göra sammanställningen tillgänglig med rutinbetonade åtgärder.

En sammanställning av uppgifter ur en upptagning för automatiserad behandling anses dock inte förvarad hos myndigheten om sammanställningen innehåller personuppgifter och myndigheten enligt lag eller förordning saknar befogenhet att göra sammanställningen tillgänglig. Med personuppgift avses all slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person. Lag (2002:907).

4 § Brev eller annat meddelande som är ställt personligen till den som innehar befattning vid myndighet anses som allmän handling, om handlingen gäller ärende eller annan fråga som ankommer på myndigheten och ej är avsedd för mottagaren endast som innehavare av annan ställning. Lag (1976:954).

5 § Med myndighet likställs i detta kapitel riksdagen och beslutande kommunal församling. Lag (1998:1701).

6 § Handling anses inkommen till myndighet, när den har anlönt till myndigheten eller kommit behörig befattningshavare till handa. I fråga om upptagning som avses i 3 § första stycket gäller i stället att den anses inkommen till myndighet när annan har gjort den tillgänglig för myndigheten på sätt som angives i 3 § andra stycket.

Tävlingsskrift, anbud eller annan sådan handling som enligt tillkännagivande skall avlämnas i förseglat omslag anses ej inkommen före den tidpunkt som har bestämts för öppnandet.

Åtgärd som någon vidtager endast som led i teknisk bearbetning eller teknisk lagring av handling, som myndighet har tillhandahållit, skall ej anses leda till att handling är inkommen till den myndigheten. Lag (1976:954).

7 § Handling anses upprättad hos myndighet, när den har expedierats. Handling som ej har expedierats anses upprättad när det ärende till vilket den hänför sig har slutbehandlats hos myndigheten eller, om handlingen ej hänför sig till visst ärende, när den har justerats av myndigheten eller på annat sätt färdigställts.

I stället för vad som föreskrives i första stycket gäller att handling anses upprättad,

1. diarium, journal samt sådant register eller annan förteckning som

- föres fortlöpande, när handlingen har färdigställts för anteckning eller införelse,
2. dom och annat beslut, som enligt vad därom är föreskrivet skall avkunnas eller expedieras, samt protokoll och annan handling i vad den hänför sig till sådant beslut, när beslutet har avkunnats eller expedierats,
  3. annat myndighets protokoll och därmed jämförliga anteckningar, när handlingen har justerats av myndigheten eller på annat sätt färdigställts, dock ej protokoll hos riksdagens utskott, kommuns revisorer eller statliga kommittéer eller hos kommunal myndighet i ärende som denna endast bereder till avgörande. Lag (2002:1049).

8 § Har organ som ingår i eller är knutet till ett verk eller liknande myndighetsorganisation överlämnat handling till annat organ inom samma myndighetsorganisation eller framställt handling för sådant överlämnande, skall handlingen ej anses som därigenom inkommen eller upprättad i annat fall än då organen uppträda som självständiga i förhållande till varandra. Lag (1976:954).

9 § Hos myndighet tillkommen minnesanteckning som ej har expedierats skall ej heller efter den tidpunkt då den enligt 7 § är att anses som upprättad anses som allmän handling hos myndigheten, om den icke tages om hand för arkivering. Med minnesanteckning förstås promemoria och annan uppteckning eller upptagning som har kommit till endast för ärendes föredragning eller beredning, dock ej till den del den har tillfört ärendet sakuppgift.

Utkast eller koncept till myndighets beslut eller skrivelse och annan därmed jämställd handling som ej har expedierats anses ej som allmän handling, såvida den icke tages om hand för arkivering. Lag (1976:954).

10 § Handling som förvaras hos myndighet endast som led i teknisk bearbetning eller teknisk lagring för annans räkning anses ej som allmän handling hos den myndigheten. Lag (1976:954).

11 § Som allmän handling anses ej

1. brev, telegram eller annan sådan handling som har inlämnats till eller upprättats hos myndighet endast för befordran av meddelande,
2. meddelande eller annan handling som har inlämnats till eller upp-

rättats hos myndighet endast för offentliggörande i periodisk skrift som utgives genom myndigheten,

3. tryckt skrift, ljud- eller bildupptagning eller annan handling som ingår i bibliotek eller som från enskild har tillförts allmänt arkiv uteslutande för förvaring och vård eller forsknings- och studieändamål eller privata brev, skrifter eller upptagningar som eljest ha överlämnats till myndighet uteslutande för ändamål som nu angivits,
4. upptagning av innehållet i handling som avses i 3, om upptagningen förvaras hos myndighet där den ursprungliga handlingen ej skulle vara att anse som allmän.

Det som föreskrivs i första stycket 3 om handling som ingår i bibliotek tillämpas inte på upptagning i en databas som en myndighet har tillgång till enligt avtal med en annan myndighet, om upptagningen är allmän handling hos den myndigheten. Lag (2002:907).

12 § Allmän handling som får lämnas ut skall på begäran genast eller så snart det är möjligt på stället utan avgift tillhandahållas den, som önskar taga del därav, så att handlingen kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas. Handling får även skrivas av, avbildas eller tagas i anspråk för ljudöverföring. Kan handling ej tillhandahållas utan att sådan del därav som icke får lämnas ut röjes, skall den i övriga delar göras tillgänglig för sökanden i avskrift eller kopia.

Myndighet är icke skyldig att tillhandahålla handling på stället, om betydande hinder möter. I fråga om upptagning som avses i 3 § första stycket föreligger ej heller sådan skyldighet, om sökanden utan beaktansvärd olägenhet kan taga del av upptagningen hos närbelägen myndighet. Lag (1976:954).

13 § Den som önskar ta del av en allmän handling har även rätt att mot fastställd avgift få avskrift eller kopia av handlingen till den del den får lämnas ut. En myndighet är dock inte skyldig att i större utsträckning än vad som följer av lag lämna ut en upptagning för automatiserad behandling i annan form än utskrift. En myndighet är inte heller skyldig att framställa kopia av karta, ritning, bild eller annan i 3 § första stycket avsedd upptagning än som nyss har angivits, om svårighet möter och handlingen kan tillhandahållas på stället.

Begäran att få avskrift eller kopia av allmän handling skall behandlas skyndsamt. Lag (2002:907).

14 § Begäran att få taga del av allmän handling göres hos myndighet som förvarar handlingen.

Begäran prövas av myndighet som anges i första stycket. Om särskilda skäl föranleda det, får dock i bestämmelse som avses i 2 § andra stycket föreskrivas att prövningen vid tillämpningen av bestämmelsen skall ankomma på annan myndighet. I fråga om handling som är av synnerlig betydelse för rikets säkerhet kan även genom förordning föreskrivas att endast viss myndighet får pröva frågan om utlämnande. I de nu nämnda fallen skall begäran om utlämnande genast hänskjutas till behörig myndighet.

Myndighet får inte på grund av att någon begär att få taga del av allmän handling efterforska vem han är eller vilket syfte han har med sin begäran i större utsträckning än som behövs för att myndigheten skall kunna pröva om hinder föreligger mot att handlingen lämnas ut. Lag (1982:939).

15 § Om annan än riksdagen eller regeringen avslår begäran att få taga del av handling eller lämnar ut allmän handling med förbehåll, som inskränker sökandens rätt att yppa dess innehåll eller eljest förfoga över den, får sökanden föra talan mot beslutet. Talan mot beslut av statsråd skall föras hos regeringen och talan mot beslut av annan myndighet hos domstol.

I den i 2 § omnämnda lagen skall närmare angivas hur talan mot beslut som avses i första stycket skall föras. Sådan talan skall alltid prövas skyndsamt.

Angående rätt att föra talan mot beslut av myndighet som lyder under riksdagen är särskilt föreskrivet. Lag (1976:954).

16 § Anteckning om hinder att lämna ut allmän handling får göras endast på handling som omfattas av bestämmelse som avses i 2 § andra stycket. Härvid skall tillämplig bestämmelse angivas. Lag (1976:954).

17 § I lag får föreskrivas att regeringen eller beslutande kommunal församling får besluta att allmänna handlingar som hänför sig till myndighets verksamhet, vilken skall övertas av enskilt organ, får överlämnas till det organet för förvaring, om detta behöver handlingarna i verksamheten, utan att handlingarna därigenom upphör att vara allmänna. Ett sådant organ skall i fråga om överlämnade handlingar jämföras med myndighet vid tillämpningen av 12–16 §§.

I lag får även föreskrivas att regeringen får besluta att allmänna handlingar får överlämnas till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, utan att handlingarna därigenom upphör att vara allmänna. Detta gäller handlingar som senast den 31 december 1999 har kommit in till eller upprättats hos

1. myndigheter som har upphört och som har haft uppgifter som hänför sig till Svenska kyrkans verksamhet, eller
2. Svenska kyrkans beslutande församlingar.

Vid tillämpningen av 12–16 §§ skall Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar jämföras med myndighet i fråga om överlämnade handlingar. Lag (1998:1701).

18 § Grundläggande bestämmelser om hur allmänna handlingar skall bevaras samt om gallring och annat avhändande av sådana handlingar meddelas i lag. Lag (2002:907).

3 kap. Om rätt till anonymitet

1 § Författare till tryckt skrift vare ej skyldig att låta sitt namn eller sin pseudonym eller signatur utsättas å skriften. Vad nu sagts äger motsvarande tillämpning beträffande den som lämnat meddelande enligt 1 kap. 1 § tredje stycket, så ock i fråga om utgivare av tryckt skrift som ej är periodisk. Lag (1976:955).

2 § I mål som rör tryckfrihetsbrott må fråga ej väckas om vem som är författare eller har lämnat meddelande enligt 1 kap. 1 § tredje stycket, ej heller om vem som är utgivare av tryckt skrift som ej är periodisk. Om för skrift, som ej är periodisk, författare eller utgivare har angivits å skriften med namn eller med pseudonym eller signatur, som enligt vad allmänt är känt åsyftar bestämd person, eller någon i skriftlig förklaring erkänt sig vara författaren eller utgivaren eller inför domstol i målet självmant avgivit sådant erkännande, må dock frågan om han är ansvarig behandlas i målet.

Fråga om vem som är ansvarig för brott enligt 7 kap. 3 § må utan hinder av första stycket handläggas i samma rättegång som mål som där angives. Lag (1976:955).

3 § Den som har tagit befattning med tillkomsten eller utgivningen av tryckt skrift eller med framställning som var avsedd att införas i tryckt

skrift och den som har varit verksam inom företag för utgivning av tryckta skrifter eller inom företag för yrkesmässig förmedling av nyheter eller andra meddelanden till periodiska skrifter får inte röja vad han därvid erfarit om vem som är författare eller har lämnat meddelande enligt 1 kap. 1 § tredje stycket eller är utgivare av skrift som inte är periodisk.

Tystnadsplikten enligt första stycket gäller inte

1. om den till vars förmån tystnadsplikten gäller har samtyckt till att hans identitet röjs,
2. om fråga om identiteten får väckas enligt 2 § första stycket,
3. om det rör sig om brott som anges i 7 kap. 3 § första stycket 1,
4. i den mån domstol, när det är fråga om brott enligt 7 kap. 2 § eller 3 § första stycket 2 eller 3, finner det erforderligt, att vid förhandling uppgift lämnas, huruvida den som är tilltalad eller skäligen misstänkt för den brottsliga gärningen har lämnat meddelandet eller medverkat till framställningen,
eller
5. i den mån domstol i annat fall av hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse finner det vara av synnerlig vikt att uppgift om identiteten lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkran.

Vid förhör som avses i andra stycket 4 eller 5 skall rätten noga vaka över att frågor inte ställs som kan inkräkta på tystnadsplikten utöver vad som i varje särskilt fall är medgivet. Lag (1991:1470).

4 § Myndighet eller annat allmänt organ må ej efterforska författaren till framställning som införts eller varit avsedd att införas i tryckt skrift, den som utgivit eller avsett att utgiva framställning i sådan skrift eller den som lämnat meddelande enligt 1 kap. 1 § tredje stycket, i vidare mån än som erfordras för åtal eller annat ingripande mot honom som ej står i strid med denna förordning. Får efterforskning förekomma, skall därvid beaktas den i 3 § angivna tystnadsplikten. Lag (1976:955).

5 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet mot författarens eller, i fall som avses i 1 §, mot utgivarens eller meddelarens vilja på tryckt skrift sätter ut dennes namn, pseudonym eller signatur eller åsidosätter sin tystnadsplikt enligt 3 §, döms till böter eller fängelse i högst ett år. Till samma straff döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet på

skriften såsom författare, utgivare eller meddelare sätter ut namnet på eller pseudonym eller signaturen för annan person än den verkliga författaren, utgivaren eller meddelaren.

För efterforskning i strid med 4 § första meningen döms, om efterforskningen har skett uppsåtligen, till böter eller fängelse i högst ett år.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket må väckas endast om målsäganden anmält brottet till åtal. Lag (1991:1470).

6 § Med författare likställes i detta kapitel annan som är att anse som upphovsman till framställning som införts eller är avsedd att införas i tryckt skrift. Lag (1976:955).

Utdrag ur rättegångsbalken (1942:740)

36 kap. Om Vittne

5 § Den som till följd av 2 kap. 1 eller 2 § eller 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller någon bestämmelse, till vilken hänvisas i något av dessa lagrum, inte får lämna en uppgift får inte höras som vittne om denna utan tillstånd från den myndighet i vars verksamhet uppgiften har inhämtats.

Advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter, familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453) och deras biträden får höras som vittnen om något som i denna deras yrkesutövning anförtrotts dem eller som de i samband därmed erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den, till vars förmån tystnadsplikten gäller, samtycker till det. Den som till följd av 9 kap. 4 § sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får höras som vittne om dem endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.

Rättegångsombud, biträden eller försvarare får höras som vittnen om vad som anförtrotts dem för uppdragets fullgörande endast om parten medger det.

Utan hinder av vad som sägs i andra eller tredje stycket föreligger skyldighet att vittna för

1. andra än försvarare i mål angående brott som avses i 14 kap. 2 § femte stycket sekretesslagen (1980:100) och
2. den som har uppgiftsskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen

(2001:453) i mål enligt 5 kap. 2 § eller 6 kap. 6, 13 eller 14 § samma lag eller enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Den som är präst inom ett trossamfund eller den som i ett sådant samfund har motsvarande ställning får inte höras som vittne om något som han eller hon har erfarit under bikt eller enskild själavård.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen får höras som vittne om förhållanden som tystnadsplikten avser endast i den mån det föreskrivs i nämnda paragrafer.

Om någon enligt vad som sägs i denna paragraf inte får höras som vittne om ett visst förhållande, får vittnesförhör inte heller äga rum med den som under tystnadsplikt biträtt med tolkning eller översättning. Lag (2001:455).

6 § Vittne må vägra att yttra sig angående omständighet, vars yppande skulle röja, att vittnet eller någon honom närstående, som avses i 3 §, förövat brottslig eller vanärande handling. Vittne må även vägra att avgiva utsaga, varigenom yrkeshemlighet skulle uppenbaras, om ej synnerlig anledning förekommer, att vittnet höres därom.

7 § Den som skall höras som vittne skall vid vite kallas att infinna sig vid förhandling inför rätten.

I kallelsen till vittnet skall lämnas behövliga uppgifter om parterna och målet samt i korthet anges vad förhöret gäller. Vittnet skall även erinras om sina rättigheter och skyldigheter enligt 20 och 23–25 §§. Lag (1987:747).

38 kap. Om skriftligt bevis

2 § Innehar någon skriftlig handling, som kan antagas äga betydelse som bevis, vare han skyldig att förete den; sådan skyldighet åligger dock ej i brottmål den misstänkte eller den som till honom står i sådant förhållande, som avses i 36 kap. 3 §.

Ej vare part eller honom närstående, som nu sagts, skyldig att förete skriftligt meddelande mellan parten och någon honom närstående eller mellan sådana närstående inbördes. Befattningshavare eller annan, som avses i 36 kap. 5 §, må ej förete skriftlig handling, om dess innehåll kan antagas vara sådant, att han ej må höras som vittne därom; innehaves handlingen av part, till förmån för vilken tystnadsplikten gäller,

vare han ej skyldig att förete handlingen. Stadgandet i 36 kap. 6 § om vittnes rätt att vägra att yttra sig äge motsvarande tillämpning i fråga om innehavare av skriftlig handling, om dess innehåll är sådant, som avses i nämnda lagrum.

Skyldighet att förete skriftlig handling gälle ej minnesanteckning eller annan sådan uppteckning, som är avsedd uteslutande för personligt bruk, med mindre synnerlig anledning förekommer, att den företes.

---

8 § Om allmän handling kan antagas äga betydelse som bevis, äge rätten förordna att handlingen skall tillhandahållas.

Första stycket gäller ej

1. handling som innehåller uppgift, för vilken gäller sekretess till följd av 2 kap. 1 eller 2 § eller 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller bestämmelse, till vilken hänvisas i något av dessa lagrum, med mindre den myndighet som har att pröva fråga om utlämnande av handlingar givit sitt tillstånd därtill;
2. handling vars innehåll är sådant, att någon, som haft befattning med handlingen, enligt 36 kap. 5 § andra, tredje, fjärde eller sjätte stycket ej må höras därom;
3. handling genom vars företeende yrkeshemlighet skulle uppenbaras, med mindre synnerlig anledning förekommer. Lag (1980:101).

Utdrag ur brottsbalken (1962:700)

20 kap. Om tjänstefel m.m.

3 § Röjer någon uppgift, som han är pliktig att hemlighålla enligt lag eller annan författning eller enligt förordnande eller förbehåll som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller utnyttjar han olovligen sådan hemlighet, dömes, om ej gärningen eljest är särskilt belagd med straff, för brott mot tystnadsplikt till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som av oaktsamhet begår gärning som avses i första stycket, dömes till böter. I ringa fall skall dock ej dömas till ansvar. Lag (1980:102).

Utdrag ur socialtjänstlagen (2001:453)

1 kap. Socialtjänstens mål

2 § När åtgärder rör barn skall det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år.

5 kap. Särskilda bestämmelser för olika grupper

3 § Kommunen skall sörja för

- att föräldrar kan erbjudas samtal under sakkunnig ledning i syfte att nå enighet i frågor som gäller vårdnad, boende och umgänge (samarbetsamtal) samt
- att föräldrar får hjälp att träffa avtal enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket eller 15 a § andra stycket föräldrabalken.

Kommunen skall sörja för att familjerådgivning genom kommunens försorg eller annars genom lämplig yrkesmässig rådgivare kan erbjudas dem som begär det.

Med familjerådgivning avses i denna lag en verksamhet som består i samtal med syfte att bearbeta samlevnadskonflikter i parförhållanden och familjer.

14 kap. Anmälan om missförhållanden

1 § Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden.

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Detta gäller även dem som är anställda hos sådana myndigheter. Sådan anmälningsskyldighet gäller också dem som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som berör barn och unga eller annan yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område. För familjerådgivning gäller i stället vad som sägs i tredje stycket.

De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk miss-handel i hemmet.

Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i andra stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av skydd.

Om anmälan från Barnombudsmannen gäller bestämmelserna i 7 § lagen (1993:335) om Barnombudsman. Lag (2003:407).

2 § Var och en som är verksam inom omsorger om äldre människor eller människor med funktionshinder skall vaka över att dessa får god omvårdnad och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande i omsorgerna om någon enskild skall genast anmäla detta till socialnämnden. Om inte missförhållandet avhjälpas utan dröjsmål, skall nämnden anmäla förhållandet till tillsynsmyndigheten.

Första stycket gäller även inom motsvarande yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet. Anmälan skall göras till den som är ansvarig för verksamheten. Den ansvarige är skyldig att utan dröjsmål avhjälpa missförhållandet eller anmäla detta till tillsynsmyndigheten.

15 kap. Tystnadsplikt

1 § Den som är eller har varit verksam inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som avser insatser enligt denna lag får inte obehörigen röja vad han eller hon därvid har fått veta om enskildas personliga förhållanden.

2 § Den som är eller har varit verksam inom enskild familjerådgivning får inte obehörigen röja en uppgift som en enskild har lämnat i förtroende eller som har inhämtats i samband med rådgivningen.

3 § I det allmännas verksamhet gäller sekretesslagen (1980:100).

Utdrag ur skollagen (1985:1100)

2 a kap. Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

1 § Varje kommun svarar för att barn som är bosatta i Sverige och som stadigvarande vistas i kommunen erbjuds förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Verksamheterna kan också anordnas av enskilda.

Förskoleverksamheten avser barn som inte går i skolan.

Skolbarnsomsorgen avser barn till och med tolv års ålder som går i skolan. Lag (1997:1212).

2 § Förskoleverksamheten bedrivs i form av förskola, familjedaghem och kompletterande förskoleverksamhet (öppen förskola).

Skolbarnsomsorgen bedrivs i form av fritidshem och familjedaghem. För barn mellan tio och tolv år kan skolbarnsomsorgen även bedrivas i form av öppen fritidsverksamhet. Skolbarnsomsorgen skall ta emot barn under den del av dagen då de inte vistas i skolan och under lov. Lag (1998:352).

---

5 § Kommunens uppgifter inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen fullgörs av den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer.

Kommunen får sluta avtal med någon annan om att utföra kommunens uppgifter inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Genom ett sådant avtal får en kommun tillhandahålla tjänster åt en annan kommun. Uppgifter som innefattar myndighetsutövning får inte med stöd av denna bestämmelse lämnas till ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ. Lag (1997:1212).

---

13 § Ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ som yrkesmässigt vill driva en förskola eller ett fritidshem skall ha tillstånd till detta av den kommun där verksamheten skall bedrivas. Ett sådant tillstånd meddelas tillsvidare eller för viss tid.

Tillstånd behövs inte för sådan verksamhet som kommunen genom avtal enligt 5 § andra stycket har överlämnat till en enskild att utföra. Lag (1998:352).

14 § Tillstånd att bedriva sådan verksamhet som avses i 13 § får beviljas endast om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet.

Tillstånd får förenas med villkor av betydelse för kvalitet och säkerhet i verksamheten.

Om verksamheten helt eller till väsentlig del ändras eller flyttas, skall nytt tillstånd sökas. Lag (1997:1212).

15 § Verksamhet som avses i 13 § står under tillsyn av den kommun där verksamheten bedrivs. Kommunen har rätt att inspektera verksamheten och får inhämta de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. Lag (1997:1212).

16 § Om det föreligger något missförhållande i sådan verksamhet som avses i 13 §, skall kommunen förelägga den som ansvarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet.

Om missförhållandet är allvarligt och kommunens föreläggande inte följs, får kommunen återkalla tillståndet.

Ett tillstånd skall återkallas om huvudmannen inte iakttar sina skyldigheter enligt lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg och bristerna inte avhjälps efter påpekande för den som ansvarar för verksamheten. Lag (2000:875).

---

18 § Den som är eller har varit verksam inom yrkesmässigt bedriven enskild förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg får inte obehörigen röja vad han eller hon därvid har fått veta om enskildas personliga förhållanden. Lag (1997:1212).

2 b kap. Förskoleklassen

11 § Den som är eller har varit verksam inom yrkesmässigt bedriven verksamhet som motsvarar förskoleklassen får inte obehörigen röja vad han eller hon därvid har fått veta om enskildas personliga förhållanden. Lag (1997:1212).

9 kap. Fristående skolor

16 a § Ingen som är eller har varit verksam i en fristående skola som avses i detta kapitel får obehörigen röja

1. vad han eller hon i den elevvårdande verksamheten har fått veta om någons personliga förhållanden,
2. uppgifter i ett ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier. Lag (1996:1044).

Utdrag ur Anmälningsskyldighet om missförhållanden som rör barn, Socialstyrelsen 2004

4. Anmälningsskyldighet inom enskild verksamhet

Trossamfund

Svenska kyrkan är sedan den 1 januari 2000 ett lagligen reglerat trossamfund vars verksamhet framgår av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. Verksamheten består enligt 4 § andra stycket i att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission, vilket inte bedrivs i förvärvssyfte. Andra trossamfunds motsvarande verksamhet torde inte heller bedrivas i förvärvssyfte. Svenska kyrkan och andra trossamfund och där anställda torde därför endast omfattas av rekommendationen i 14 kap. 1 § första stycket SoL.

Den barn- och ungdomsverksamhet med kyrklig huvudman som drivs med tillstånd av länsstyrelse eller kommun har dock anmälningsskyldighet.

Utdrag ur Kyrkans avtal 01

Centrala och lokala protokollsanteckningar

Övriga anteckningar

Tystnadsplikt

6. Alla arbetstagare har tystnadsplikt om uppgifter som erhållits, vid församlings- och personalvård avseende personliga och känsliga uppgifter om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider men. Inom personalvården gäller tystnadsplikten inte uppgifter om lön, förmåner och allmänna anställningsförmåner.

Vidare gäller tystnadsplikt för de uppgifter och på de villkor som framgår av kyrkoordningen kap 54 § § 3, 5-12.

Anmärkning

Tystnadsplikt gäller inte om det föreligger anmälningsskyldighet enligt socialtjänstlagen.

Meddelarrätt

7. Svenska kyrkan övergick 2000-01-01 från att vara offentligrättsligt rättssubjekt till privaträttslig form. Det särskilda skydd som tillkommer offentligrättsligt anställda för grundläggande medborgerliga fri- och rättigheter bortfaller därmed. Parterna avser att tillsätta en partsammansatt arbetsgrupp som närmare utformar reglerna om tystnadsplikt och meddelarfrihet, yttrandefrihet m.m. för att åstadkomma motsvarande skydd. I avvaktan på att arbetsgruppen framlägger resultat, ska under tiden följande gälla:

För anställda inom Svenska kyrkan ska även efter 2000-01-01 gälla en yttrande-, tryck- och meddelarfrihet motsvarande den som gäller för offentliganställda enligt RF, TF och YGL. Detta innebär i fråga om sådant som omfattas av tystnadsplikt eller förbud att röja uppgifter enligt kyrkoordningen eller detta avtal, att arbetsgivare och arbetstagare åtar sig att tillämpa reglerna om yttrande-, tryck- och meddelarfrihet och de inskränkningar i dessa friheter som anges i TF, YGL och SekrL på motsvarande sätt som har skett inom Svenska kyrkan före 2000-01-01.

Sådant som har anförtrotts vid bikt, enskild själavård eller själavårdande samtal ska dock inte omfattas av denna avtalsbestämmelse.

Anställd som utnyttjar de rättigheter som tillkommer arbetstagaren får inte särbehandlas i anledning härav, exempelvis när det gäller fortsatt anställning, lönesättning, arbetsuppgifter eller liknande.

Meddelarrätten berör inte domkapitlets tillsyn över vigningstjänster.

Biskopsbrevet finns också på www.svenskakyrkan.se/arkebiskopen

Ytterligare exemplar kan beställas från

Svenska kyrkan, 751 70 Uppsala
Tel 018-16 95 00 • Fax 018-16 96 40